

مرداد ۱۴۰۱
مسلسل: ۱۸۳۲۷

**مجموعه مطالعات بررسی طرح‌های عمرانی
(تملك دارایی‌های سرمایه‌ای) استان‌ها در سال ۱۳۹۸:
۴. استان سیستان و بلوچستان (ویرایش نخست)**

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۸۳۲۷

کدموضوعی: ۲۲۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: مجموعه مطالعات بررسی طرح‌های عمرانی (تملك دارایی‌های سرمایه‌ای) استان‌ها در سال ۱۳۹۸: ۴. استان سیستان و بلوچستان (ویرایش نخست)

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه اقتصاد منطقه‌ای و بین‌الملل)

تهیه و تدوین: زهرا ذاکری

همکاران: مجتبی اسفندیاری، نگار اکبری

ناظران علمی: فرشاد مؤمنی، حسین غلامرضانژاد، علی اصغر بانویی، موسی شهبازی، سیدمحسن علوی‌منش، مهدی رزم‌آهنگ، سیدعلی روحانی

اظهار نظر کنندگان: حمید فصیحی، سید محمدامین اخوت علویان، عاطفه جلالی موسوی

ویراستار ادبی: مهدیه قمچیلی

واژه‌های کلیدی:

۱. توسعه

۲. توسعه منطقه‌ای

۳. طرح‌های تملك دارایی‌های سرمایه‌ای

۴. استان سیستان و بلوچستان

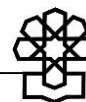

تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۵/۱۳

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۵	مقدمه
۶	۱. مفاهیم، پایه‌های آماری، روش و محدودیت‌های مطالعه
۶	۱-۱. مفاهیم
۸	۱-۲. پایه‌های آماری
۹	۱-۳. روش مطالعه
۱۲	۱-۴. محدودیت‌های مطالعه
۱۳	۲. طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان در سال ۱۳۹۸
۱۴	۲-۱. بررسی موضوعی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان
۱۴	۲-۱-۱. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان برحسب امور
۱۷	۲-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان برحسب فصل
۲۱	۲-۱-۳. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان برحسب برنامه
۲۴	۲-۲. بررسی جغرافیایی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان در سطح شهرستان‌های استان
۲۹	۲-۳. ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان
۳۳	۲-۴. ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان برحسب اعتبار پروژه
۳۷	جمع‌بندی و پیشنهادها
۴۰	پیوست‌ها
۴۰	پیوست ۱
۴۲	پیوست ۲
۴۶	منابع و مآخذ

مجموعه مطالعات بررسی طرح‌های عمرانی
(تملك دارایی‌های سرمایه‌ای) استان‌ها در سال ۱۳۹۸:
۴. استان سیستان و بلوچستان (ویرایش نخست)

چکیده

تصویب طرح‌های آمایش استانی در اسفندماه سال ۱۳۹۹ و تأکید بر ضرورت پایبندی استان‌ها به اجرای آن، این سؤال را پُررنگ ساخته است که چه میزان طرح‌ها و پروژه‌های انجام شده یا درحال اجرا از محل اعتبارات بودجه‌ای و غیربودجه‌ای در استان‌ها، در راستای پیشنهادهای و اهداف تعیین شده توسط طرح‌های آمایش استانی بوده است؟ از آنجا که پروژه‌های جاری در بودجه‌های عمرانی استان‌ها قبل از تدوین اسناد آمایش تعریف شده‌اند، لذا می‌توان گفت اسناد آمایش حداقل تا سال ۱۴۰۰ نقشی در ایجاد پروژه‌های عمرانی جاری استان‌ها نداشته‌اند.

اما پاسخ به این سؤال که آیا اساساً ساختار فعلی نظام بودجه‌ریزی امکان برقراری ارتباط معنادار با نظام تدبیر و برنامه‌ریزی فضایی کشور را دارد یا خیر، می‌تواند در راستای تخصیص بهینه منابع مالی کشور مؤثر باشد. به عبارت دیگر در صورتی که بتوان با عنایت به دستاوردهای اسناد آمایش استانی و ملی، اولویت‌بندی مشخصی برای توسعه هر استان ارائه و درنهایت تخصیص اعتبارات را بر اولویت‌های مذکور معطوف کرد، احتمال تحقق اهداف توسعه‌ای پیش‌بینی شده برای هر استان بیشتر خواهد بود.

به این ترتیب در مطالعه حاضر به‌عنوان گام نخست، شفافیت طرح‌های عمرانی استان مورد توجه قرار گرفته است؛ شفافیتی که تاکنون درخصوص پروژه‌های عمرانی استان‌ها تا بدین حد صورت نگرفته و ازسوی دیگر می‌تواند بستر مناسبی برای مقابله با مفاسد احتمالی در این زمینه نیز باشد.

به‌نظر می‌رسد واکاوی دقیق طرح‌های عمرانی استان‌ها از منظر «موضوعی»، «جغرافیایی»، «طول عمر»، «درصد تخصیص» و «اندازه» در سطح استان و شهرستان‌های مربوطه می‌تواند تصویر قابل اتکایی از وضع موجود ارائه دهد و درنهایت امکان پاسخ به سؤال فوق را از طریق انجام مطالعات تکمیلی فراهم کند.

ازسوی دیگر مسئله طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها از آن جهت اهمیت دارد که طولانی شدن عمر پروژه‌ها و عدم حصول دستاورد قابل اتکا علی‌رغم صرف زمان و منابع فراوان، به یکی از معضلات جدی طرح‌های عمرانی کشور مبدل شده است. به عبارت دیگر، طولانی شدن عمر پروژه‌های عمرانی یک استان به این معناست که بخشی از برنامه‌های عمران و توسعه استان، متمرکز بر موضوعاتی است که سال‌ها پیش برنامه‌ریزی شده‌اند. بنابراین نوعی وابستگی به مسیر طی شده در تخصیص منابع مالی مشاهده می‌گردد و بخش قابل ملاحظه‌ای از منابع عمرانی استان، بدون توجه به اصول و مبانی آمایش سرزمین و نیازها و مقتضیات روز استان، صرف پروژه‌هایی می‌شود که مدت‌ها پیش، برنامه‌ریزی و آغاز شده‌اند.

در ادامه مهم‌ترین دستاوردهای مطالعه حاضر در ارتباط با طرح‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان در سال ۱۳۹۸ ارائه شده است:

- تعداد ۴۹۵۱ پروژه فعال در قالب ۴۸۹ طرح عمرانی وجود داشته که قدیمی‌ترین آنها از سال ۱۳۶۴ آغاز شده است.
- طرح‌های یادشده در قالب ۱۰ امور، ۳۳ فصل و ۷۹ برنامه مختلف طبقه‌بندی شده‌اند.
- مجموع اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه‌های مذکور بالغ بر ۱۷۶ هزار میلیارد ریال بوده که در مجموع، ۳۰/۸ درصد اعتبارات یادشده (بالغ بر ۵۴ هزار میلیارد ریال)، جهت اجرای پروژه‌ها، تخصیص داده شده است.
- متوسط عمر پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان در سال ۱۳۹۸، معادل ۳/۲ سال بوده است.
- «امور اقتصادی» با ۳۵/۷ درصد سهم و «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» با ۲۴/۸ درصد سهم، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌های استان را به خود اختصاص داده‌اند.
- «امور اقتصادی» با سهم ۶۰ درصدی از اعتبارات تخصیص‌یافته، از این منظر با اختلاف شدیدتری نسبت به سایر امور در رتبه نخست قرار دارد. «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» نیز با سهمی معادل ۲۱/۸ درصد در رتبه دوم قرار گرفته است.
- فصل‌های «کشاورزی و منابع طبیعی»، «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری»، «حمل‌ونقل» و «آب و فاضلاب»، به ترتیب با ۱۶/۴ درصد، ۱۴/۵ درصد، ۱۲/۹ درصد و ۱۰/۳ درصد، بیشترین سهم را از تعداد پروژه‌های استان به خود اختصاص داده‌اند.
- فصول «انرژی»، «منابع آب»، «آب و فاضلاب» و «حمل‌ونقل» به ترتیب با اختصاص سهم ۲۱/۵ درصد، ۱۷/۵ درصد، ۱۶/۱ درصد و ۱۳/۳ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته استان به خود، بیشترین سهم را از منابع اعتباری تخصیصی استان داشته‌اند.
- دو برنامه «توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای (فصل حمل‌ونقل - امور اقتصادی)» و «ارائه خدمات آب شهری و روستایی (فصل آب و فاضلاب - امور مسکن، عمران شهری و روستایی)»، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌ها را داشته‌اند.
- چهار برنامه «توسعه امور برق (فصل انرژی - امور اقتصادی)»، «توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای (فصل حمل‌ونقل - امور اقتصادی)»، «عرضه آب (فصل منابع آب - امور اقتصادی)» و «ارائه خدمات آب شهری و روستایی (فصل آب و فاضلاب - امور مسکن، عمران شهری و روستایی)»، بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص‌یافته را به خود اختصاص داده‌اند.
- ۷۱ برنامه عمرانی استان سیستان و بلوچستان، علی‌رغم دربرگرفتن ۳۳۶۱ پروژه، معادل ۶۸ درصد کل پروژه‌های عمرانی استان، صرفاً ۲۸ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته استان، سهم داشته‌اند.
- ۵۱ برنامه از ۷۱ برنامه یادشده، هریک سهمی بسیار اندک و کمتر از ۰/۵ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته استان را جذب کرده‌اند.
- شهرستان «زاهدان» به‌عنوان مرکز استان، علی‌رغم برخورداری از سهم نسبتاً متعادل از تعداد پروژه‌های استان (۸ درصد)، در حدود ۱۵ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته را به خود اختصاص داده است. در این زمینه، ۶ شهرستان

«مهرستان»، «هیرمند»، «نیمروز»، «هامون»، «میرجاوه» و «بمپور»، سهمی کمتر از ۲ درصد از اعتبارات تخصیص داده شده استان داشته‌اند.

• شهرستان‌های «زابل»، «کنارک» و «زهک» که به ترتیب ۶۳/۴ درصد، ۵۶/۱ درصد و ۵۱ درصد اعتبارات مورد نیاز پروژه‌های عمرانی خود را دریافت نموده‌اند، از این منظر از وضعیت مناسب‌تری برخوردارند.

• پروژه‌های «سطح استان» و پروژه‌های مربوط به شهرستان‌های «بمپور» و «زاهدان»، به ترتیب با نسبت تخصیص اعتبار ۱۸/۴ درصد، ۲۴/۸ درصد و ۲۶/۲ درصد، بیش از ۷۰ درصد اعتبارات مورد نیاز خود را دریافت نکرده‌اند و از این منظر، شرایط بسیار نامطلوبی دارند.

• ۱۲ درصد پروژه‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان، در زمره پروژه‌های «بسیار کوچک» قرار می‌گیرند. اندازه ۵۳/۷ درصد پروژه‌ها «کوچک» و ۲۸/۱ درصد آنها، «متوسط» است و در نهایت، پروژه‌های «بزرگ» و «بسیار بزرگ»، به ترتیب ۵/۷ و ۰/۶ درصد از کل پروژه‌های استان را به خود اختصاص داده‌اند.

در مطالعه حاضر به منظور طبقه‌بندی پروژه‌های عمرانی جاری در استان سیستان و بلوچستان از دو ماتریس «عمر - درصد تخصیص» و «اندازه - اولویت» بهره گرفته و در نهایت مبتنی بر دو ماتریس مذکور اولویت‌بندی مشخصی جهت مواجهه با پروژه‌های مذکور ارائه شده است. در ارتباط با ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای هر استان از طبقه‌بندی زیر بهره گرفته شده است:

- طبقه یک: پروژه‌های با طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)،
 - طبقه دو: پروژه‌های با طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)،
 - طبقه سه: پروژه‌های با طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)،
 - طبقه چهار: پروژه‌های با طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)،
 - طبقه پنج: پروژه‌های با طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد).
- بر اساس طبقه‌بندی فوق ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان تشکیل و نحوه برخورد با هریک از مناطق ماتریس عمر - تخصیص با اولویت‌بندی پنج‌گانه زیر تبیین شده است:

الف) اولویت ۱: طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)

- ویژگی: چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور نیست.

- پیشنهاد نحوه برخورد:

- نظارت و بررسی دقیق پروژه،
- آسیب‌شناسی علل تأخیر،
- تصمیم‌گیری در خصوص توقف، اصلاح، واگذاری یا ادامه پروژه.

(ب) اولویت ۲: طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)

- ویژگی: به دلیل تخصیص بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز پروژه، گزینه توقف چندان مطرح نیست.

- پیشنهاد نحوه برخورد:

- نظارت و بررسی دقیق پروژه،
- آسیب‌شناسی علل تأخیر،
- اتمام یا اصلاح پروژه.

(ج) اولویت ۳: طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)

- ویژگی: از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند و به اتمام رسیدن آنها در افق کوتاه‌مدت محتمل است.

- پیشنهاد نحوه برخورد:

- تخصیص اعتبار باقیمانده و اتمام پروژه.

(د) اولویت ۴: طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر

متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)

- ویژگی: شرایط بینابینی نسبت به دو اولویت نخست دارند، اما با توجه به شرایط متعادل‌تر آنها، در اولویت چهارم قرار گرفته‌اند.

- پیشنهاد نحوه برخورد:

- نظارت و بررسی دقیق پروژه،
- آسیب‌شناسی علل تأخیر پروژه‌های قدیمی‌تر،
- تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح، واگذاری یا ادامه پروژه.

(ه) اولویت ۵: طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد)

- ویژگی: هنوز انحراف جدی درخصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است.

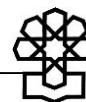
- پیشنهاد نحوه برخورد:

- نظارت بر پروژه با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی.

اگرچه بخشی از پروژه‌های مورد بررسی در طبقه طرح‌های مستمر قرار می‌گیرند، اما با توجه به تخصیص کم و گاه طول عمر بالای طرح‌های مستمر (نظیر تعمیر و نگهداری)، به نظر می‌رسد واکاوی دقیق تمامی پروژه‌های عمرانی اعم از مستمر و غیرمستمر و انتخاب نحوه صحیح مواجهه با آنها از ضرورت بالایی برخوردار است.

در ادامه مهم‌ترین نکات حاصل از اولویت‌بندی پروژه‌های عمرانی جاری در استان سیستان و بلوچستان

براساس متدولوژی فوق‌الذکر ارائه می‌شود:

- ۱۲ پروژه‌ای که براساس ماتریس عمر - درصد تخصیص، در اولویت اول تعیین تکلیف قرار گرفته‌اند (طول عمر زیاد و تخصیص اندک)، از نظر اندازه در زمره پروژه‌های «بسیار بزرگ» و «بزرگ» قرار دارند؛ لذا اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها، بیش از پنج میلیارد تومان است.
 - پروژه‌های اولویت دوم (طول عمر زیاد و تخصیص بالا)، عمدتاً در گروه پروژه‌های «متوسط»، «بزرگ» و «کوچک» قرار دارند.
 - پروژه‌های اولویت سوم (عمر اندک و تخصیص بالا) نیز عمدتاً «کوچک» و «متوسط» هستند. همچنین پروژه‌های اولویت چهارم (طول عمر متوسط/زیاد و تخصیص اندک/متوسط)، عمدتاً «بزرگ» و «متوسط» هستند.
 - پروژه‌های اولویت پنجم (عمر اندک و تخصیص اندک/متوسط)، از نظر اندازه، عموماً در زمره پروژه‌های «کوچک» و «متوسط» قرار گرفته‌اند.
 - با توجه به آنکه پروژه‌هایی که عمر آنها کمتر از ۱۰ سال است، برحسب درصد تخصیص اعتبار، در اولویت سوم یا پنجم جای گرفته‌اند، می‌توان گفت بخش عمده پروژه‌های عمرانی استان که طی یک دهه اخیر بارگذاری شده‌اند، از نظر شاخص اندازه، «کوچک» یا «متوسط» هستند و اعتبار پیش‌بینی شده برای آنها بین ۱۰۰ میلیون تا ۵ میلیارد تومان است.
- شایان ذکر است تمامی مطالب و تحلیل‌های ارائه شده در گزارش حاضر به دلیل عدم ارائه گزارش‌های عملکرد و پیشرفت فیزیکی پروژه‌های عمرانی توسط سازمان برنامه و بودجه کشور، براساس تخصیص ریالی ارائه شده‌اند.

مقدمه

پیوند میان برنامه‌ریزی فضایی کلان با طرح‌ها و پروژه‌های عملیاتی و متعاقب آن امکان‌سنجی، برآورد و تأمین اعتبارات آنها، همواره از عمده چالش‌های کشور بوده است. از طرفی طرح آمایش سرزمین به‌عنوان داعیه‌دار برنامه‌ریزی فضایی کشور همواره در مرحله تهیه و تصویب جامانده و به جرئت می‌توان گفت طرح‌های آمایش سرزمین تهیه شده (اقدامات ناقص انجام شده در سال‌های برنامه سوم توسعه به بعد)، هیچ‌گاه نتوانستند آن‌طور که انتظار می‌رفت اجرایی شوند یا در طرح‌ها و پروژه‌های اجرایی کشور به‌عنوان سند فرادست تأثیرگذار باشند.

در سال‌های اخیر تهیه و تصویب طرح‌های آمایش استانی و تأکید بر ضرورت پایبندی استان‌ها به اجرای آن، این سؤال را پُررنگ ساخته که چه میزان طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی جاری کشور، در راستای پیشنهادهای و اهداف تعیین شده توسط طرح‌های آمایش استانی بوده است؟ آیا اساساً ساختار فعلی نظام بودجه‌ریزی امکان برقراری ارتباط معنادار با نظام تدبیر و برنامه‌ریزی فضایی کشور را دارد یا خیر؟ برای پاسخ به این سؤال نیاز است قوانین بودجه و طرح‌های آمایش به تفکیک هر استان و با دقت کامل مورد بحث و بررسی قرار گیرد تا بتوان میزان ارتباط این دو را ارزیابی کرد.

با فرض این موضوع که قانون بودجه باید با منطق مشخص و قابل دفاع، تخصیص بودجه را انجام دهد؛ به نظر می‌رسد میزان اعتبارات توزیع شده و تخصیص یافته به استان‌ها (فارغ از نگاه صرف به جدول (۱۰) ماده‌واحد قانون

بودجه) باید با نیاز، عملکرد و شرایط استان همچنین با رویکرد و هدف قانون، ارتباط معناداری برقرار کند.^۱ از سوی دیگر، موضوع شفافیت میزان اعتبارات تخصیص یافته به استان‌ها اگرچه به احتمال زیاد باید به تفصیل در دستگاه‌های اجرایی مربوطه یا دفاتر موضوعی سازمان برنامه و بودجه کشور یا سازمان‌های استانی آن وجود داشته باشد، لکن در قوانین بودجه‌ای که در اختیار جامعه مخاطب قرار می‌گیرد، قابل ردیابی نیست.^۲ این نارسایی در قوانین بودجه، می‌تواند ناشی از دو عامل باشد:

- اطلاعات در قانون بودجه قابل تشخیص بوده و فقط از نظر ارائه شکلی در جداول، تفکیک استانی آن موجود نیست.
- اعتبارات از هر دو لحاظ ماهوی و شکلی، قابلیت شناسایی استانی را ندارند.

همان‌طور که پیش‌تر نیز اشاره شد، بی‌تردید کشف و برقراری ارتباطات منطقی بودجه سالیانه با برنامه‌های توسعه کشور، هم از بابت ماهیت بودجه‌ریزی و هم از جنبه شفافیت، چالشی اساسی است.

فرایند شفاف‌سازی منابع تخصیص یافته را می‌توان با توجه به اطلاعات در دسترس قوانین بودجه و با تحلیل توزیع استانی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای آغاز کرد. شایان توجه است کشف رابطه معنادار میان عوامل برنامه‌ریزی فضایی (مشخصاً طرح‌های آمایشی) و اجزای بودجه (به‌ویژه طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی) در سطح استان‌ها، نیازمند مطالعات جداگانه است که در آینده در دستور کار قرار خواهد گرفت.

با این مقدمه، برای شفاف‌سازی ساختار طرح‌های عمرانی استانی در مطالعه حاضر، ابتدا پایه‌های آماری و روش مطالعه تبیین شده و در ادامه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان از منظر «موضوعی»، «جغرافیایی»، «طول عمر»، «درصد تخصیص» و «اندازه»، مورد واکاوی قرار گرفته و در نهایت جمع‌بندی گزارش ارائه شده است.

۱. مفاهیم، پایه‌های آماری، روش و محدودیت‌های مطالعه

در این قسمت از مطالعه به تبیین مفاهیم اساسی پیرامون طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای پرداخته و سپس، پایه‌های آماری و روش مطالعه تبیین می‌شود.

۱-۱. مفاهیم^۳

طبق بند «۱۰» ماده (۱) قانون برنامه و بودجه،^۴ «طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای» به مجموعه عملیات و خدمات مشخصی اطلاق می‌شود که براساس مطالعات توجیهی فنی، اقتصادی و اجتماعی توسط دستگاه اجرایی، طی مدت معین و با اعتبار معین برای تحقق بخشیدن به هدف‌های برنامه عمرانی پنج‌ساله به‌صورت سرمایه‌گذاری ثابت یا مطالعه برای ایجاد دارایی سرمایه‌ای، اجرا شده و منابع مورد نیاز آن از محل اعتبارات مربوط به تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تأمین می‌شود.

۱. این ارتباط باید از ذهن و رابطه تصمیم‌گیران به‌دور بوده و قابل تشخیص، تبیین و درک برای جامعه کارشناسی و بهره‌بردار باشد.
 ۲. از یک جنبه می‌توان متصور شد که دولت و به‌تبع آن سازمان برنامه و بودجه کشور (به‌عنوان تدوین‌کننده لایحه و مجری قوانین بودجه که اختیار تام در نحوه ارائه این قوانین را براساس قانون اساسی داراست) به این نوع تفکیک در قوانین بودجه قائل نیست و آن را جزء وظایف خود تلقی می‌کند.
 ۳. مطالب این بخش از گزارش مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری با عنوان «آسیب‌شناسی امور ناظر بر طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و ارائه راهبردهای سامان‌دهی»، ۱۴۰۰ اخذ شده است.
 ۴. قانون برنامه و بودجه، مصوب سال ۱۳۵۱.

طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از ابعاد مختلف قابل طبقه‌بندی‌اند، به طوری که از بُعد مقیاس به دو دسته «طرح‌های ملی» و «طرح‌های ملی استانی شده (طرح استانی ویژه سابق)»، از بُعد ماهیت به دو گروه «مستمر» و «غیرمستمر» و از بُعد نوع طرح به انواع «احداث»، «توسعه»، «مرمت» و غیره تقسیم می‌شوند.

- طرح‌های ملی: جنبه استراتژیک دارند و از لحاظ سرمایه‌گذاری، بزرگ و از نظر تکنولوژی، پیچیده‌اند و آثار مترتب بر اجرای آنها نیز از یک منطقه فراتر می‌رود.

- طرح‌های ملی استانی شده: مجموعه‌ای از طرح‌های ملی هستند که در پیوست یک قانون بودجه به صورت استانی مشخص شده‌اند.

- طرح‌های مستمر و غیرمستمر: طرح‌های پیوست یک قانون بودجه از بُعد دارا بودن سال شروع و خاتمه به دو بخش طرح‌های غیرمستمر (دارای سال شروع و خاتمه) و طرح‌های مستمر (فقط دارای سال شروع) که بیشتر ماهیت تعمیر و نگهداری و تأمین تجهیزات دارند، تقسیم می‌شوند (فصیحی، ۱۴۰۰).

طبقه‌بندی طرح‌های عمرانی در پیوست یک قانون بودجه، بدین ترتیب است که هر طرح در ذیل یک برنامه و هر برنامه در ذیل یک فصل و هر فصل در ذیل یکی از امور ۱۰ گانه جای می‌گیرد. اطلاعات تکمیلی هر طرح شامل تعداد پروژه، شرح عملیات، میزان پیشرفت فیزیکی و ریالی و سایر اطلاعات مالی و نظارتی در موافقتنامه‌ای که به نام هر طرح پیش‌بینی شده ارائه می‌شود. موافقتنامه عقدی است حقوقی - فنی و مالی که دستگاه اجرایی تعهد می‌کند از یک طرف شرح عملیات مندرج در آن را رعایت کند و از طرف دیگر سازمان برنامه و بودجه به موازات پیشرفت فیزیکی عملیات، اعتبارات مصوب را براساس تخصیص اعتبار در اختیار دستگاه اجرایی قرار دهد.

- موافقتنامه طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای: از تعدادی فرم و ضمیمه تشکیل می‌شود، به طوری که در فرم (۱) به خلاصه طرح، در فرم (۲) به گزارش توجیهی طرح، در فرم (۳) به منابع تأمین اعتبار هر پروژه ذیل طرح، در فرم (۴) به اعتبارات برحسب فصول سرمایه‌گذاری، در فرم (۵) به خلاصه پروژه‌ها و در فرم ضمیمه (۲) به میزان و نوع سرمایه‌گذاری در طرح‌ها به تفکیک تأمین منابع (عمومی و داخلی) شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت اشاره می‌شود.

طبق دستورالعمل اجرایی ماده (۲۳) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴، کارگروه استانی ماده (۲۳)، وظیفه بررسی طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای را در سطح استان برعهده دارد و تصویب نهایی آن به عهده شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان است.

کمیسیون و کارگروه استانی برای عمل به ماده (۲۳) قانون مذکور ایجاد شده است. طبق بند «الف» این ماده، عناوین، اهداف کمی و اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای جدید با رعایت مواد (۲۲) و (۲۳) قانون برنامه و بودجه مصوب سال ۱۳۵۱ و رعایت قانون نحوه اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی براساس گزارش توجیهی فنی (حجم کار و زمانبندی اجرا)، اقتصادی، مالی و زیست‌محیطی و رعایت پدافند غیرعامل از سوی مشاور و دستگاه اجرایی پس از تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، برای یک‌بار و به قیمت ثابت سالی که طرح‌های مورد نظر برای اولین بار در لایحه بودجه سالیانه منظور می‌شود به تفکیک سال‌های برنامه‌های توسعه و سال‌های بعد به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد (فصیحی، ۱۴۰۰).

۱-۲. پایه‌های آماری

بر اساس اطلاعات ارائه شده توسط «معاونت امور استان‌ها و مناطق سازمان برنامه و بودجه کشور»، به‌طور کلی تأمین اعتبارات طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی در سطح استان‌ها می‌تواند از محل منابع بودجه‌ای و غیربودجه‌ای تأمین شود.^۱ همان‌طور که بیان شد در بودجه‌های سنواتی، منابع و مصارف به دو بخش ملی و استانی تقسیم می‌گردد که منظور از مصارف استانی، اعتبارات تحت مدیریت شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌هاست که در جدول (۱۰) ماده‌واحد قانون بودجه لحاظ می‌شود. فارغ از ابهام‌های مختلف در بودجه و نحوه عملکرد آن، یکی از ابهام‌های اصلی بودجه را می‌توان نحوه توزیع اعتبار هر یک از استان‌ها دانست. زیرا اعتبارات توزیعی استان‌ها به جدول (۱۰) ماده‌واحد محدود نمی‌شود؛ به عبارت دیگر با فرض اینکه همه مصارف در یک مکان به وقوع می‌پیوندد که در محدوده یکی از استان‌ها واقع شده، پس همه مصارف می‌توانند تقسیم‌بندی استانی داشته باشند؛ لکن برخی مصارف که ماهیت ملی پیدا می‌کنند باید از بقیه اعتبارات مجزا باشند. نحوه تمایز مصارف برخی دستگاه‌های اجرایی دارای ماهیت ملی را می‌توان این‌گونه برشمرد:

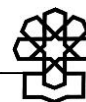
- دستگاه‌های اجرایی و فعالیت‌های مرتبط با آنها که حکم سیاستگذاری یا نظارت عالی را برای کشور دارند و شمول اثر این فعالیت‌ها مربوط به حوزه‌های فعالیت خارجی یا عمومی کل کشور است (مانند مرکز سه قوه و برخی وزارتخانه‌ها یا نهادها)،
- دستگاه اجرایی و فعالیت‌های مرتبط آن، حکم راهبری اجرایی یا سیاستگذاری بخشی را داراست و به‌عنوان دستگاه اصلی وظیفه هماهنگی دستگاه‌های استانی تابعه را دارد (مانند بخش ملی وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها)،
- ارگان‌های نظامی (و نه انتظامی) و امنیتی،

- دستگاه‌هایی که فقط یک مجموعه مرکزی و ملی دارند و تفکیک عملیات استانی آنها نیازمند پایگاه داده خاص و طبقه‌بندی شده است که در وضعیت کنونی این تمایز امکان‌پذیر نیست (مانند اعتبارات مربوط به برخی صندوق‌های بیمه).
در یک نتیجه کلی می‌توان ادعا کرد که اعتبارات مندرج در قانون بودجه سالیانه بجز در چهار مورد فوق‌الذکر، حتی اگر قابل تفویض به استان‌ها نباشد، می‌تواند قابل تقسیم به استان‌ها باشد. همچنین می‌توان گفت ارائه یک بررسی کامل در این زمینه به دلیل کمبود اطلاعات، عدم دسترسی آسان به اطلاعات موجود و طبقه‌بندی شدن برخی اطلاعات، امکان‌پذیر نیست. اما می‌توان بررسی داده‌های مندرج در قوانین بودجه را به‌عنوان گام نخست تلقی کرد.^۲ اصول مهم و حائز اهمیت در تفکیک استانی طرح‌ها در پنج دسته زیر قابل دسته‌بندی است:^۳

- برخی طرح‌ها با اعتبار ملی مربوط به دستگاه‌های ملی و در راستای وظایف حاکمیتی دستگاه‌ها اجرایی می‌شوند که مشخصه تفکیک استان ندارند.

- برخی دیگر از طرح‌های با اعتبار ملی میان تمامی استان‌ها (یا بسیاری از استان‌ها) مشترک بوده و در سطح طرح که در قانون ذکر می‌شود امکان تفکیک نداشته و به احتمال زیاد در سطح پروژه قابلیت تفکیک دارند که به دلیل عدم دسترسی به این سطح از اطلاعات، در این مطالعه امکان محاسبه اعتبار آن وجود ندارد.^۴

۱. برای مطالعه بیشتر مراجعه شود به پیوست ۱.
۲. هرچند در این راه نیز، عدم دسترسی به داده‌های دارای فرمت قابل ویرایش، مشکل اصلی محسوب شده و تحلیل را زمانبر کرده و در برخی موارد، باعث بروز خطاهایی می‌شود.
۳. اعتبارات استانی جدول (۱۰) ماده‌واحد قوانین بودجه را نیز می‌توان به این پنج دسته افزود. اما از آنجا که نحوه توزیع این اعتبارات و پروژه‌های آن مشخص نیست؛ لذا این موضوع محل بحث نخواهد بود.
۴. در پیوست ۱ بودجه به این ردیف‌ها؛ ردیف‌های گلوبال اطلاق می‌شود.

- دسته سوم شامل طرح‌هایی با اعتبار ملی است که بین چند استان مشخص تعریف شده‌اند. این طرح‌ها هرچند قابلیت تشخیص استان‌های برخوردار از آن طرح‌ها را دارند، لکن به دلیل مشخص نبودن سهم هر استان از اعتبارات آن طرح، امکان محاسبه سهم اعتباری هر استان وجود ندارد.

- طرح‌هایی با اعتبار ملی که براساس نام طرح قابلیت تفکیک استانی را دارا بوده و مکان اجرای طرح کاملاً مشهود و ویژه یک استان است. این طرح‌ها در سال‌های بررسی شده، همواره بیش از نیمی از طرح‌های ملی مندرج در پیوست یک را شامل شده‌اند.

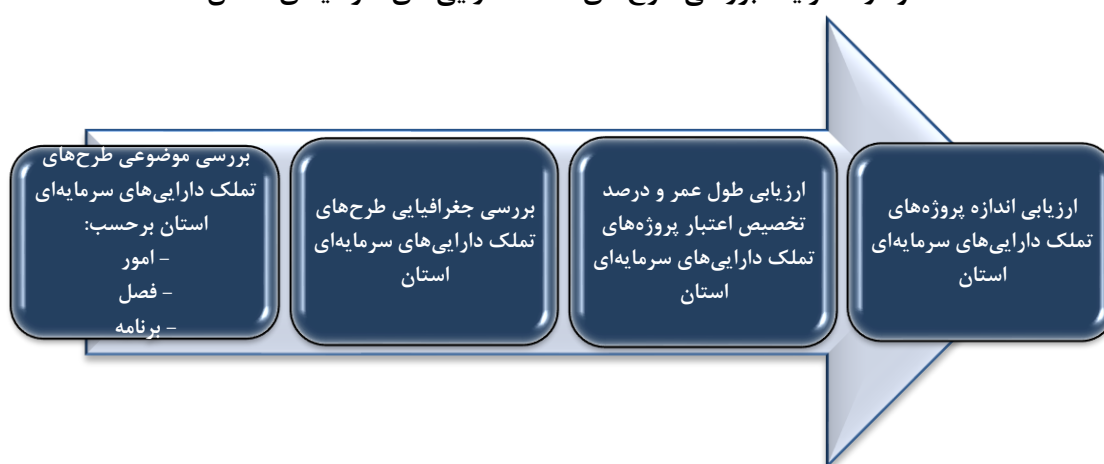
- طرح‌هایی با اعتبار ملی که مبادله موافقتنامه آن در استان انجام می‌شود و با عنوان طرح‌های استانی ویژه قلمداد می‌شود. این طرح‌ها به طور کامل قابلیت تفکیک استانی دارند. تا پیش از سال ۱۳۹۷، این گونه طرح‌ها در قالب جدولی مستقل در پیوست ۱ قانون بودجه درج می‌شد؛ لکن پس از این سال، جدول مذکور حذف و طرح‌های استانی ویژه به صورت ستاره‌دار به همراه سایر طرح‌ها در پیوست ۱ قانون بودجه درج می‌شود.^۱

از آنجا که بررسی اعتبارات هزینه‌ای - مؤکداً فارغ از نگاه صرف به جدول (۱۰) ماده واحد قوانین بودجه از نظر ماهوی و شکلی قابلیت تفکیک استانی ندارد،^۲ لذا گزارش حاضر مبتنی بر داده‌های پایگاه اطلاعاتی «سامانه نظارت ۴»^۳ سازمان برنامه و بودجه، اعتبارات عمرانی تخصیص یافته به استان‌ها از محل اعتبارات بودجه‌ای و غیربودجه‌ای را بررسی کرده است.

۳-۱. روش مطالعه

گزارش حاضر با روش تحلیلی - توصیفی انجام شده است. به عبارت دیگر تلاش شده وضعیت موجود پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان بررسی و به توصیف منظم و نظام‌مند وضعیت فعلی پرداخته شود. به این منظور طبقه‌بندی و توصیف طرح‌ها و پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در هر استان به شرح زیر انجام شده است:

نمودار ۱. فرایند بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان

مأخذ: مطالعات تحقیق.

۱. در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، این طرح‌ها در پیوستی جداگانه با عنوان اطلاعات تکمیلی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ گنجانده شده است.
۲. جهت بررسی این موارد باید اطلاعات لازم از سازمان برنامه و بودجه کشور استعلام و مطالبه شود که به دلیل ماهیت اطلاعات و گزارش، امری ناشدنی جلوه می‌کند.
۳. سامانه مذکور، تمامی پروژه‌های عمرانی استان‌ها که برای آنها موافقتنامه مبادله شده است را براساس کلیه اعتبارات تخصیص یافته اعم از بودجه‌ای و غیربودجه‌ای ارائه می‌کند.

درخصوص ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای هر استان از طبقه‌بندی زیر بهره گرفته شده است:

نمودار ۲. طبقه‌بندی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای هر استان

مأخذ: همان.

براساس طبقه‌بندی فوق، ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان به شکل زیر ارائه شده است:

جدول ۱. ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (تعداد پروژه)

عمر پروژه	درصد تخصیص اعتبار			
	کمتر از ۵ سال	بین ۵ تا ۱۰ سال	بین ۱۰ تا ۱۵ سال	۲۰ سال و بیشتر
کمتر از ۲۰ درصد				
بین ۲۰ تا ۴۰ درصد				
بین ۴۰ تا ۶۰ درصد				
بین ۶۰ تا ۸۰ درصد				
۸۰ درصد و بیشتر				

مأخذ: مطالعات تحقیق.

نحوه برخورد با هریک از مناطق ماتریس عمر - تخصیص فوق در جدول زیر تبیین شده است:

جدول ۲. اولویت‌بندی پروژه‌های موجود در ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان و ارائه پیشنهادهایی جهت مواجهه با پروژه‌های موجود در هر اولویت

اولویت	گروه	پیشنهاد نحوه برخورد	توضیحات
۱	طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)	<ul style="list-style-type: none"> نظارت و بررسی دقیق پروژه آسیب‌شناسی علل تأخیر تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح یا واگذاری یا ادامه پروژه 	چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور نیست.
۲	طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	<ul style="list-style-type: none"> نظارت و بررسی دقیق پروژه آسیب‌شناسی علل تأخیر اتمام یا اصلاح پروژه 	به‌دلیل تخصیص بخش قابل‌توجهی از اعتبار مورد نیاز پروژه، گزینه توقف چندان مطرح نیست.
۳	طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	<ul style="list-style-type: none"> تخصیص اعتبار باقیمانده و اتمام پروژه 	از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند.
۴	طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)	<ul style="list-style-type: none"> نظارت و بررسی دقیق پروژه آسیب‌شناسی علل تأخیر پروژه‌های قدیمی‌تر تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح یا واگذاری یا ادامه پروژه 	شرایط بینابینی نسبت به دو اولویت نخست دارند، اما با توجه به شرایط متعادل‌تر آنها، در اولویت چهارم قرار گرفته‌اند.
۵	طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد)	<ul style="list-style-type: none"> نظارت بر پروژه با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی 	هنوز انحراف جدی درخصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است.

مأخذ: همان.

همچنین ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان برحسب اعتبار پروژه صورت پذیرفته است. لازم به ذکر است با توجه به نتایج جلسات هم‌اندیشی با کارشناسان سازمان برنامه و بودجه و خبرگان حوزه مورد بررسی، در حال حاضر طبقه‌بندی مشخصی برای ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای وجود ندارد و تعاریف به‌کار رفته در این گزارش درخصوص طول عمر، صرفاً تعاریف عملیاتی ناظر به این گزارش است. بر این اساس دسته‌بندی مذکور عبارت است از:

- پروژه‌های بسیار کوچک: کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار

- پروژه‌های کوچک: بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان اعتبار

- پروژه‌های متوسط: بین ۱ تا ۵ میلیارد تومان اعتبار

- پروژه‌های بزرگ: بین ۵ تا ۵۰ میلیارد تومان اعتبار

- پروژه‌های بسیار بزرگ: بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار

درنهایت نیز جهت ارائه تحلیل‌های تکمیلی، ماتریس اولویت - اندازه برای هر استان به شکل زیر تهیه شده است:

جدول ۳. ماتریس اندازه - اولویت برحسب تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان

اندازه پروژه	اولویت پروژه					جمع
	اولویت ۱	اولویت ۲	اولویت ۳	اولویت ۴	اولویت ۵	
بسیار کوچک						
کوچک						
متوسط						
بزرگ						
بسیار بزرگ						
جمع						

مأخذ: همان.

۴-۱. محدودیت‌های مطالعه

گزارش حاضر مشابه بسیاری از پژوهش‌های مبتنی بر آمار و داده، مشمول سطحی از محدودیت‌های اجتناب‌ناپذیر بوده است. در ادامه به مهم‌ترین محدودیت‌ها اشاره شده است:

- این گزارش براساس مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸ انجام شده است. لذا پروژه‌هایی که تا پیش از سال ۱۳۹۸ خاتمه یافته‌اند، اساساً جایی در تحلیل حاضر ندارند.

- به دلیل کمبود اطلاعات و عدم دسترسی آسان به کلیه اطلاعات موجود، امکان ارائه یک بررسی صد درصدی و کامل وجود ندارد.

- برخی مصارف بودجه‌ای به دلیل ماهیت ملی آنها امکان تخصیص به استان‌ها را ندارند.

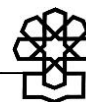
- قرار داشتن بخشی از پروژه‌های مورد بررسی در طبقه طرح‌های مستمر و نیز ویژگی سالیانه بودن آنها، قضاوت درخصوص تکرار پروژه‌های مذکور در بودجه‌های سنواتی را دشوار می‌کند.

- با توجه به اینکه مفهوم طرح در بُعد ملی و استانی با هم تفاوت‌هایی دارند و طرح در سطح ملی، مستقل و در سطح استان متأثر از چند پروژه است، امکان دارد طولانی شدن طول عمر یک پروژه از یک طرح منجر به طولانی شدن عمر طرح شود. درحالی که سایر پروژه‌های طرح مورد نظر ممکن است مدت‌ها قبل خاتمه یافته باشند.

- برخی پروژه‌های جاری در استان‌ها محصول تصمیم‌گیری و سیاستگذاری‌های مسئولان استانی نبوده و به‌انحای مختلف و از محل منابع غیراستانی آغاز شده‌اند؛ لذا نمی‌توان طولانی شدن آنها را به عملکرد استان نسبت داد.

- درخصوص توزیع جغرافیایی پروژه‌ها در سطح استان‌ها باید به این نکته دقت شود که در برخی موارد، مکان استراتژیک برای بارگذاری پروژه‌ها مرکز استان بوده و عملاً بخشی از عدم توازن در توزیع پروژه‌های عمرانی در سطح استان اجتناب‌ناپذیر است.

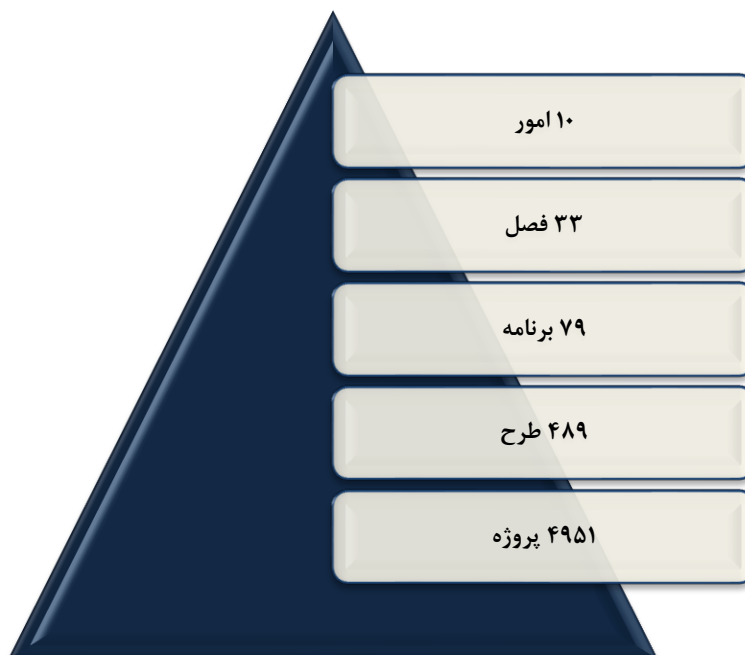
- از سال ۱۳۹۲ گزارش پیشرفت فیزیکی پروژه‌های عمرانی ارائه نشده و این موضوع می‌تواند تحلیل‌ها و پیشنهاد‌های ارائه شده درخصوص مواجهه با پروژه‌های مذکور را تاحدی دچار کاستی کند.

۲. طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان در سال ۱۳۹۸

با توجه به بررسی‌های صورت‌گرفته، در سال ۱۳۹۸ در استان سیستان و بلوچستان، ۴۹۵۱ پروژه فعال در قالب ۴۸۹ طرح عمرانی وجود داشته که قدیمی‌ترین آنها از سال ۱۳۶۴ آغاز و بیش از ۳ دهه از عمر آن گذشته است. شایان ذکر است، طرح‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان، در قالب ۱۰ امور، ۳۳ فصل و ۷۹ برنامه مختلف طبقه‌بندی شده‌اند:

نمودار ۳. طبقه‌بندی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

همچنین در نمودار زیر، خلاصه‌ای از وضعیت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان، گزارش شده است:

نمودار ۴. خلاصه وضعیت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان

مأخذ: همان.

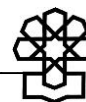
۱-۲. بررسی موضوعی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان

به‌منظور بررسی موضوعی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان، طرح‌های یادشده براساس امور، فصول و برنامه‌های مختلف، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند:

۱-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان برحسب امور

همان‌گونه که مورد اشاره قرار گرفت، طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان، در مجموع در قالب ۱۰ امور مختلف تعریف شده‌اند که این امور عبارتند از:

- امور اقتصادی
- امور مسکن، عمران شهری و روستایی
- امور فرهنگ، تربیت‌بدنی و گردشگری
- امور آموزش و پژوهش
- امور سلامت
- امور خدمات عمومی
- امور محیط زیست
- امور رفاه اجتماعی

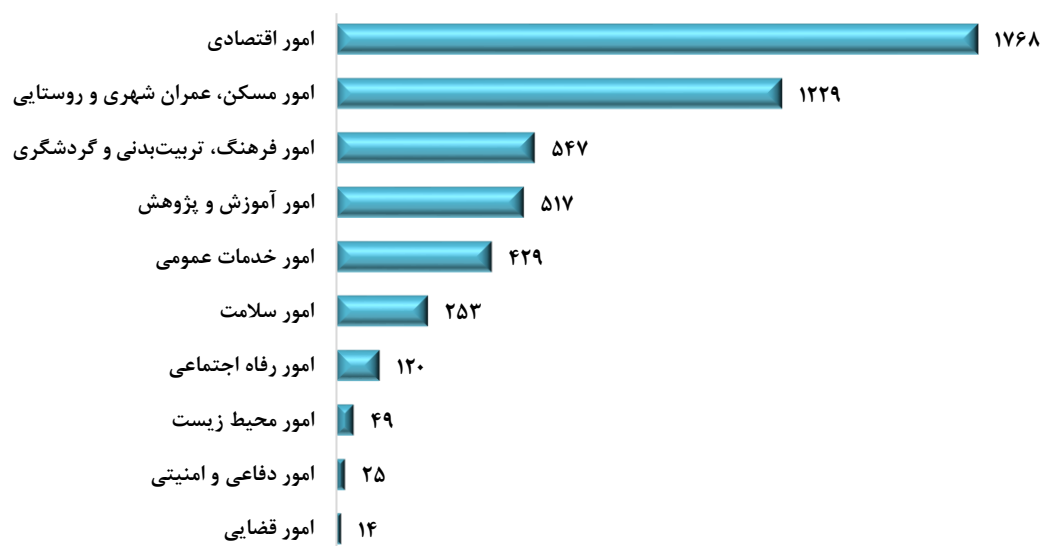

- امور قضایی

- امور دفاعی و امنیتی

با توجه به بررسی‌های صورت گرفته «امور اقتصادی» و «امور مسکن، عمران شهری و روستایی»، از جمله مهم‌ترین امور در برنامه‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان محسوب می‌شوند. به گونه‌ای که امور یادشده، هم از منظر تعداد پروژه‌ها و هم از منظر میزان اعتبار تخصیص یافته، ۲ رتبه نخست استان را تصاحب کرده‌اند. همان گونه که در نمودار زیر مشخص است، از ۴۹۵۱ پروژه عمرانی استان سیستان و بلوچستان، ۱۷۶۸ پروژه در قالب «امور اقتصادی» و ۱۲۲۹ پروژه در قالب «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» تعریف شده که در مجموع، بیش از ۶۰ درصد از کل پروژه‌های استان را شامل می‌شوند. از منظر تعداد پروژه‌ها، «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» و «امور آموزش و پژوهش» نیز به ترتیب با ۵۴۷ پروژه (۱۱ درصد کل پروژه‌ها) و ۵۱۷ پروژه (۴/۱۰ درصد کل پروژه‌ها) در رتبه‌های بعدی قرار دارند:

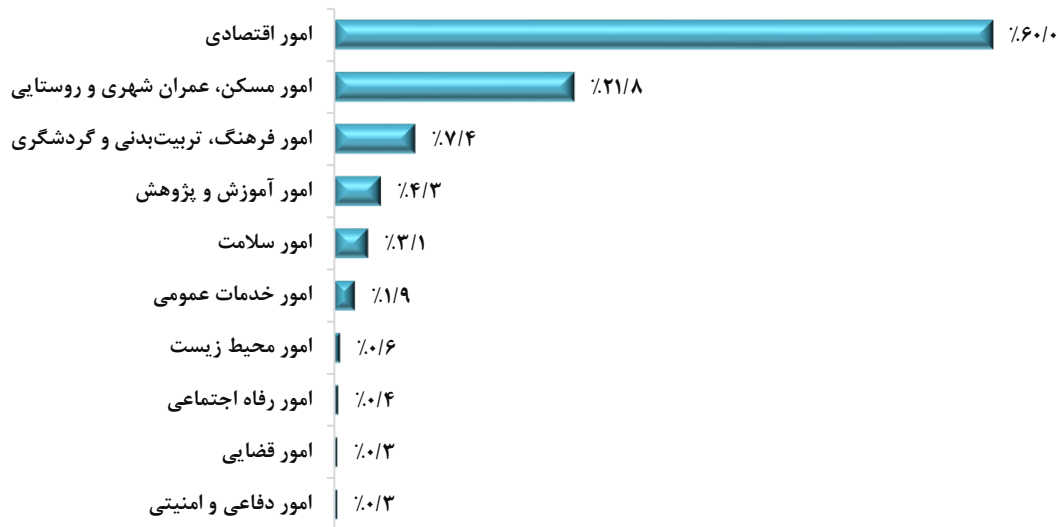
نمودار ۵. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بر حسب امور مختلف در استان سیستان و بلوچستان

مأخذ: همان.

در نمودار زیر، سهم امور مختلف از کل اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان نشان داده شده است. در این زمینه نیز مشاهده می‌شود «امور اقتصادی»، با برخورداری از سهم قابل توجه ۶۰ درصدی، با اختلاف بسیار نسبت به سایر امور در رتبه نخست قرار گرفته و «امور مسکن، عمران شهری و روستایی»، با ۲۱/۸ درصد سهم از اعتبارات تخصیص یافته، در رتبه دوم قرار گرفته است:

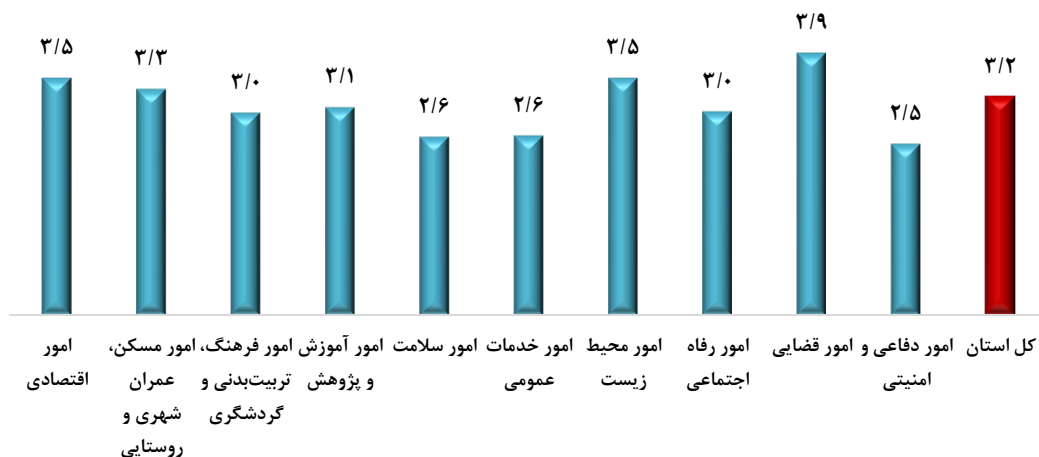
نمودار ۶. سهم امور مختلف از اعتبارات تخصیص یافته
به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان سیستان و بلوچستان

مأخذ: همان.

در نمودار زیر نیز، عمر متوسط پروژه‌های عمرانی مربوط به هر یک از امور مختلف در استان سیستان و بلوچستان، در سال ۱۳۹۸ نشان داده شده است:

نمودار ۷. عمر متوسط پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای
استان سیستان و بلوچستان برحسب امور مختلف در سال ۱۳۹۸ (سال)

مأخذ: همان.

با توجه به اطلاعات ارائه شده در نمودار فوق، متوسط طول عمر کل پروژه‌های عمرانی استان در سال ۱۳۹۸، معادل ۳/۲ سال است. متوسط طول عمر پروژه‌ها به تفکیک امور نیز، نسبتاً متعادل و بین ۲/۵ سال (امور دفاعی و امنیتی) تا ۳/۹ سال (امور قضایی) متغیر است.

در جدول زیر، خلاصه‌ای از وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان برحسب امور مختلف ارائه شده است. در این زمینه، درصد پایین تخصیص اعتبار پروژه‌های عمرانی استان در امور مختلف، قابل تأمل است. به‌گونه‌ای که درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های مربوط به «امور اقتصادی» به‌عنوان مهم‌ترین امور عمرانی استان، صرفاً ۲۷ درصد است؛ همچنین بیشترین نسبت تخصیص اعتبار مربوط به «امور سلامت» بوده (۵۳/۸ درصد) و در حدود نیمی از منابع مورد نیاز این امر نیز هنوز تخصیص نیافته است.

جدول ۴. خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان برحسب امور

(میلیون ریال / درصد)

عنوان امور	عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار
امور اقتصادی	۲۲.۵۲۰.۳۵۸	۱۸.۱۳۱.۶۰۸	۱۰.۰۸۱.۱۷۴	۳۲.۶۰۱.۵۳۲	۷۹.۷۱۸.۲۳۵	۱۲۰.۳۷۰.۲۰۱	۲۷/۱
امور مسکن، عمران شهری و روستایی	۷.۶۰۶.۵۷۹	۷.۶۷۵.۸۵۱	۴.۲۶۷.۷۷۳	۱۱.۸۷۴.۳۵۲	۱۹.۸۶۴.۱۸۷	۳۵.۱۴۶.۶۱۷	۳۳/۸
امور فرهنگ، تربیت‌بدنی و گردشگری	۲.۱۱۹.۲۰۰	۳.۴۱۰.۳۳۳	۱.۸۹۶.۱۴۵	۴.۰۱۵.۳۴۵	۲.۷۱۰.۵۸۰	۸.۲۴۰.۱۱۳	۴۸/۷
امور آموزش و پژوهش	۱.۰۶۰.۸۹۲	۲.۲۵۲.۰۸۹	۱.۲۵۲.۱۶۱	۲.۳۱۳.۰۵۳	۱.۴۵۰.۶۷۹	۴.۷۶۳.۶۵۹	۴۸/۶
امور سلامت	۱.۰۹۱.۸۶۶	۱.۰۴۹.۰۳۹	۵۸۳.۲۶۶	۱.۶۷۵.۱۳۱	۹۷۴.۷۳۶	۳.۱۱۵.۶۴۰	۵۳/۸
امور خدمات عمومی	۶۵۲.۹۰۲	۶۹۱.۵۶۱	۳۸۴.۵۰۸	۱.۰۳۷.۴۱۰	۱.۰۱۸.۴۳۱	۲.۳۶۲.۸۹۴	۴۳/۹
امور محیط زیست	۲۲۷.۲۵۹	۱۳۱.۱۲۵	۷۲.۹۰۶	۳۰۰.۱۶۵	۵۲۹.۸۰۸	۸۸۸.۱۹۲	۳۳/۸
امور رفاه اجتماعی	۱۵۱.۲۰۶	۱۰۴.۳۱۹	۵۸.۰۰۱	۲۰۹.۲۰۷	۱۹۹.۱۲۹	۴۵۴.۶۵۳	۴۶/۰
امور قضایی	۱۳۷.۶۱۷	۵۱.۹۰۹	۲۸.۸۶۱	۱۶۶.۴۷۹	۱۲۴.۳۵۹	۳۱۳.۸۸۶	۵۳/۰
امور دفاعی و امنیتی	۳۶.۸۵۰	۲۰۹.۳۳۶	۱۱۶.۳۹۱	۱۵۳.۲۴۱	۲۶۷.۴۵۳	۵۱۳.۶۳۹	۲۹/۸
کل استان	۳۵.۶۰۴.۷۲۹	۳۳.۷۰۷.۱۷۰	۱۸.۷۴۱.۱۸۷	۵۴.۳۴۵.۹۱۵	۱۰۶.۸۵۷.۵۹۶	۱۷۶.۱۶۹.۴۹۵	۳۰/۸

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواری کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

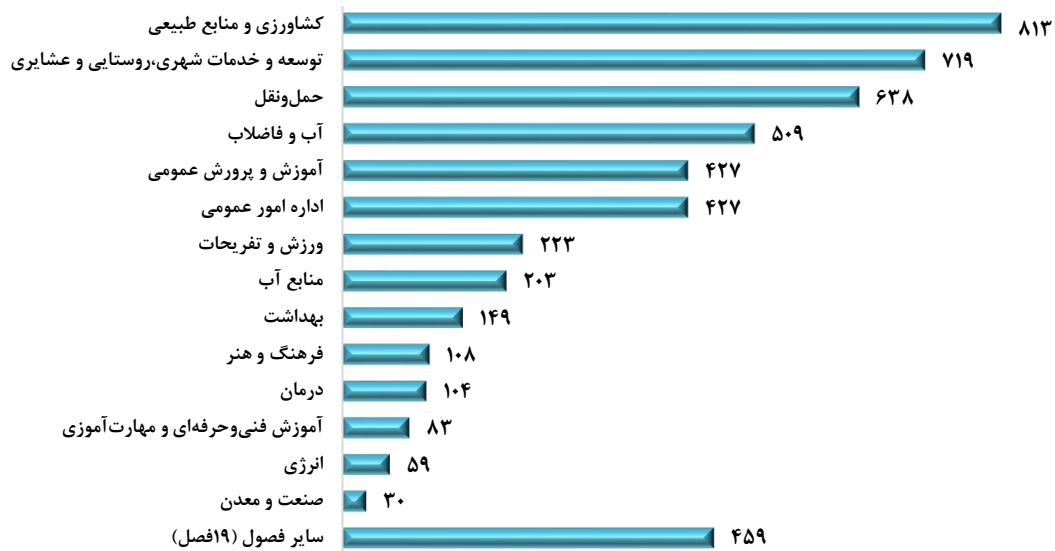
* براساس خلاصه گزارش تفریغ بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور منتشره توسط دیوان محاسبات کشور، ضریب تخصیص اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۸ معادل ۵۵/۶ درصد بوده است. بنابراین میزان تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سال یادشده براساس این ضریب برآورد شده است.

۲-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان برحسب فصل

طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان در قالب ۳۳ فصل مختلف تعریف شده‌اند که از آن میان، ۱۴ فصل که سهم هریک از آنها از کل اعتبارات تخصیص یافته استان بیش از ۱ درصد بوده، به‌صورت مستقل مورد بررسی قرار گرفته‌اند و ۱۹ فصل دیگر که سهم بسیار اندکی از اعتبارات تخصیص یافته دارند در قالب طبقه «سایر فصول» جمع شده‌اند.

در نمودار زیر، تعداد پروژه‌های عمرانی استان برحسب فصول مختلف، نشان داده شده است. مشاهده می‌شود فصل‌های «کشاورزی و منابع طبیعی»، «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری»، «حمل‌ونقل» و «آب و فاضلاب»، مجموعاً ۲۶۷۹ پروژه از ۴۹۵۱ پروژه عمرانی استان را به‌خود اختصاص داده‌اند و به این ترتیب، بیش از ۵۴ درصد از پروژه‌های عمرانی استان، صرفاً در قالب چهار فصل مذکور، تعریف شده‌اند. شایان ذکر است ۱۹ فصلی که در قالب «سایر فصول»، طبقه‌بندی شده، مجموعاً ۴۵۹ پروژه عمرانی (۹/۳ درصد از کل پروژه‌ها) را به‌خود اختصاص داده‌اند:

نمودار ۸. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب فصول مختلف در استان سیستان و بلوچستان

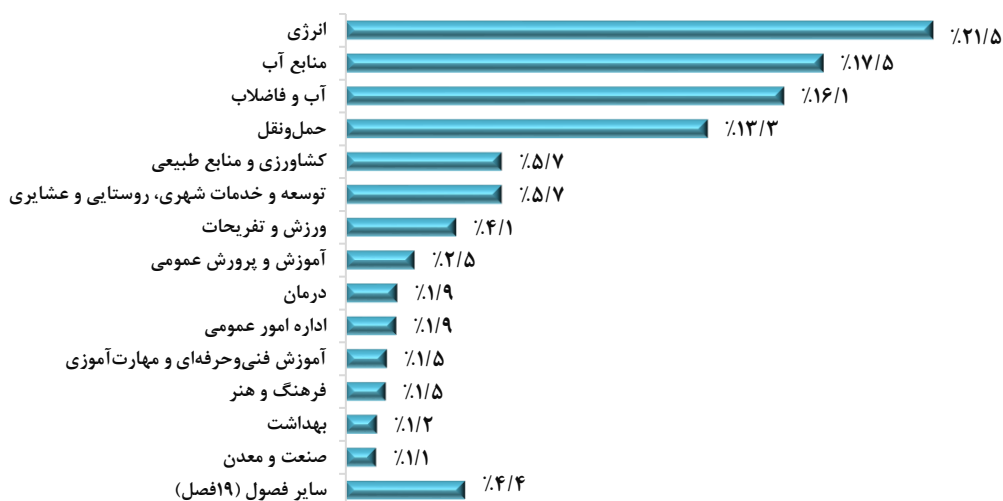

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

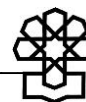
در نمودار زیر، سهم فصول مختلف از کل اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان نشان داده شده است. در این زمینه مشاهده می‌شود چهار فصل «انرژی»، «منابع آب»، «آب و فاضلاب» و «حمل و نقل» که به ترتیب شامل ۵۹، ۲۰۳، ۵۰۹ و ۶۳۸ پروژه (مجموعاً ۲۸/۵ درصد کل پروژه‌ها) می‌شوند، در مجموع ۶۸/۴ درصد از کل اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین ۱۰ فصل دیگر که دربرگیرنده ۶۲/۳ درصد از پروژه‌های عمرانی استان هستند، ۲۷/۲ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان، سهم داشته‌اند و سهم سایر فصول (۱۹ فصل)، تنها ۴/۴ درصد بوده است:

نمودار ۹. سهم فصول مختلف از اعتبارات تخصیص یافته

به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان سیستان و بلوچستان

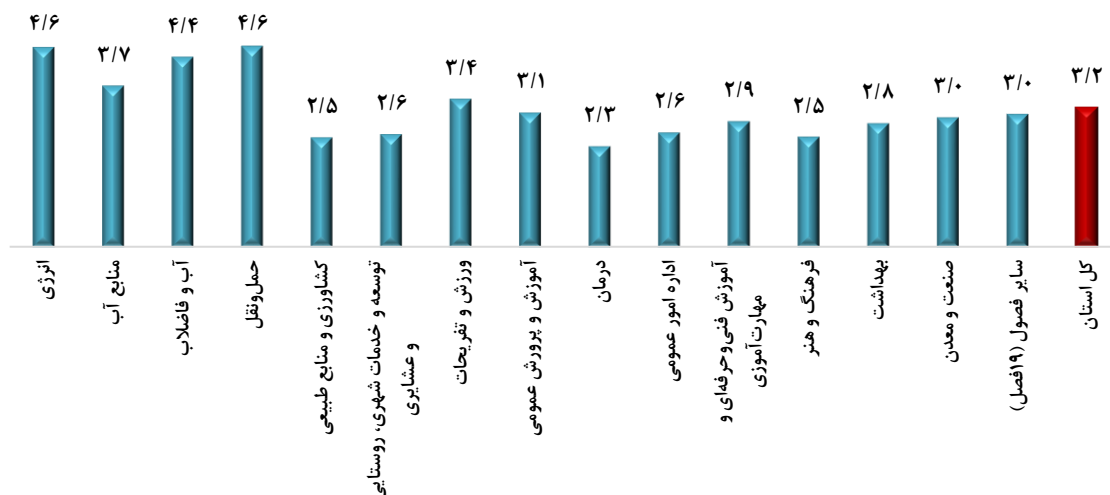

مأخذ: همان.

در نمودار زیر نیز، عمر متوسط پروژه‌های عمرانی مربوط به هریک از فصول مختلف در استان سیستان و بلوچستان در سال ۱۳۹۸ نشان داده شده است:

نمودار ۱۰. عمر متوسط پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان برحسب فصول مختلف در سال ۱۳۹۸ (سال)

مأخذ: همان.

با توجه به اطلاعات ارائه شده در نمودار فوق، متوسط طول عمر کل پروژه‌های عمرانی استان در سال ۱۳۹۸ معادل ۳/۲ سال است. در فصول «انرژی»، «منابع آب»، «آب و فاضلاب» و «حمل و نقل» که بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص یافته استان را به خود اختصاص داده‌اند، میانگین طول عمر پروژه‌ها به ترتیب ۴/۶، ۳/۷، ۴/۴ و ۴/۶ سال است و به این ترتیب طول عمر پروژه‌ها در فصول یاد شده، از متوسط کل استان بالاتر است. در جدول زیر، خلاصه‌ای از وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان برحسب فصول مختلف ارائه شده است:

جدول ۵. خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان برحسب فصل

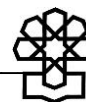
(میلیون ریال / درصد)

عنوان فصل	عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار
فصل انرژی	۶.۸۸۱.۵۶۹	۸.۶۶۵.۷۱۸	۴.۸۱۸.۱۳۹	۱۱.۶۹۹.۷۰۸	۵۶.۳۶۰.۲۴۴	۷۱.۹۰۷.۵۳۱	۱۶/۳
فصل منابع آب	۸.۲۷۹.۳۱۰	۲.۲۲۲.۸۱۰	۱.۲۳۵.۸۸۲	۹.۵۱۵.۱۹۲	۷.۱۲۱.۴۰۴	۱۷.۶۲۳.۵۲۳	۵۴/۰
فصل آب و فاضلاب	۶.۵۰۶.۲۹۵	۴.۰۰۶.۰۶۹	۲.۲۲۷.۳۷۴	۸.۷۳۳.۶۷۰	۱۸.۱۹۵.۷۷۵	۲۸.۷۰۸.۱۳۹	۳۰/۴
فصل حمل و نقل	۵.۰۷۸.۹۶۵	۳.۸۳۹.۸۱۷	۲.۱۳۴.۹۳۸	۷.۲۱۳.۹۰۳	۹.۷۱۹.۸۱۳	۱۸.۶۳۸.۵۹۵	۲۸/۷
فصل کشاورزی و منابع طبیعی	۱.۷۰۰.۵۷۴	۲.۵۵۲.۴۶۴	۱.۴۱۹.۱۷۰	۳.۱۱۹.۷۴۴	۵.۳۶۵.۰۹۹	۹.۶۱۸.۱۳۷	۳۲/۴
فصل توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری	۱.۰۸۵.۲۸۲	۳.۶۵۷.۷۸۲	۲.۰۳۳.۷۲۷	۳.۱۱۹.۰۱۰	۱.۶۶۸.۴۱۲	۶.۴۱۱.۴۷۷	۴۸/۶
فصل ورزش و تفریحات	۱.۱۲۹.۸۱۶	۱.۹۴۵.۴۷۳	۱.۰۸۱.۶۸۳	۲.۲۱۱.۴۹۹	۱.۵۴۰.۸۲۲	۴.۶۱۶.۱۱۲	۴۷/۹
فصل آموزش و پرورش عمومی	۸۳۹.۳۳۰	۹۸۰.۷۵۸	۵۴۵.۳۰۱	۱.۳۸۴.۶۳۱	۱.۱۴۲.۵۳۷	۲.۹۶۲.۶۲۴	۴۶/۷
فصل درمان	۷۳۸.۵۵۱	۵۴۲.۴۷۱	۳۰۱.۶۱۴	۱.۰۴۰.۱۶۵	۳۲۶.۵۷۵	۱.۶۰۷.۵۹۷	۶۴/۷

عنوان فصل	عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یاف ته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار
فصل اداره امور عمومی	۶۳۹.۴۶۷	۶۸۲.۵۶۱	۳۷۹.۵۰۴	۱۰.۱۸.۹۷۱	۱۰.۱۷.۹۲۲	۲.۳۳۹.۹۵۰	۴۳/۵
فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی	۱۷۰.۱۹۵	۱.۱۹۳.۹۱۰	۶۶۳.۸۱۴	۸۳۴.۰۰۹	۳۰۴.۴۴۲	۱.۶۶۸.۵۴۷	۵۰/۰
فصل فرهنگ و هنر	۴۶۲.۲۹۱	۶۱۹.۸۸۲	۳۴۴.۶۵۴	۸۰۷.۰۴۵	۳۱۷.۰۹۳	۱.۳۹۹.۳۶۶	۵۷/۷
فصل بهداشت	۳۵۳.۳۱۴	۵۰۶.۵۶۸	۲۸۱.۶۵۲	۶۳۴.۹۶۶	۶۴۸.۱۶۱	۱.۵۰۸.۰۴۳	۴۲/۱
فصل صنعت و معدن	۳۱۵.۶۱۵	۵۴۹.۷۶۶	۳۰۵.۶۷۰	۶۲۱.۲۸۵	۶۹۶.۳۷۳	۱.۵۶۱.۷۵۴	۳۹/۸
فصل گردشگری	۲۸۷.۵۶۸	۴۰۸.۸۴۹	۲۲۷.۳۲۰	۵۱۴.۸۸۹	۲۹۷.۷۲۲	۹۹۴.۱۳۹	۵۱/۸
فصل بازرگانی	۲۶۲.۷۲۷	۲۹۹.۲۳۳	۱۶۶.۳۷۴	۴۲۹.۱۰۰	۴۵۵.۳۰۲	۱.۰۱۷.۲۶۲	۴۲/۳
فصل دین و مذهب	۱۶۶.۹۹۹	۲۴۵.۶۰۹	۱۳۶.۵۵۹	۳۰۳.۵۵۸	۳۶۱.۹۴۶	۷۷۴.۵۵۴	۳۹/۲
فصل حفاظت از گونه‌های زیستی	۲۲۶.۱۲۴	۱۳۰.۱۲۵	۷۲.۳۵۰	۲۹۸.۴۷۴	۵۲۴.۱۴۳	۸۸۰.۳۹۲	۳۳/۹
فصل اداره امور قضایی	۱۳۷.۶۱۷	۵۱.۹۰۹	۲۸.۸۶۱	۱۶۶.۴۷۹	۱۲۴.۳۵۹	۳۱۳.۸۸۶	۵۳/۰
فصل حمایتی	۹۵.۴۳۰	۴۰.۰۲۱	۲۲.۲۵۲	۱۱۷.۶۸۲	۱۰۴.۲۰۷	۲۳۹.۶۵۸	۴۹/۱
فصل صنایع دستی	۳۴.۱۷۹	۱۲۹.۴۵۰	۷۱.۹۷۴	۱۰۶.۱۵۳	۵۶.۹۰۴	۲۲۰.۵۳۳	۴۸/۱
فصل امداد و نجات	۵۵.۰۸۸	۶۱.۷۶۲	۳۴.۳۴۰	۸۹.۴۲۷	۹۱.۵۸۶	۲۰۸.۴۳۶	۴۲/۹
فصل حفظ نظم و امنیت عمومی	۰	۱۴۳.۳۲۵	۷۹.۶۸۹	۷۹.۶۸۹	۰	۱۴۳.۳۲۵	۵۵/۶
فصل دفاع	۳۶.۸۵۰	۶۶.۰۱۱	۳۶.۷۰۲	۷۳.۵۵۲	۲۶۷.۴۵۳	۳۷۰.۳۱۴	۱۹/۹
فصل پژوهش‌های توسعه‌ای	۲۶.۰۰۹	۶۸.۰۹۰	۳۷.۸۵۸	۶۳.۸۶۷	۳.۷۰۰	۹۷.۷۹۹	۶۵/۳
فصل میراث فرهنگی	۳۶.۶۴۶	۳۴.۰۷۰	۱۸.۹۴۳	۵۵.۵۸۹	۸۶.۸۳۳	۱۵۷.۵۴۹	۳۵/۳
فصل آموزش عالی	۲۵.۳۵۸	۹.۳۳۱	۵.۱۸۸	۳۰.۵۴۶	۰	۳۴.۶۸۹	۸۸/۱
فصل تحقیق و توسعه در امور مسکن، عمران شهری و روستایی	۱۵.۰۰۰	۱۲.۰۰۰	۶.۶۷۲	۲۱.۶۷۲	۰	۲۷.۰۰۰	۸۰/۳
فصل تحقیق و توسعه در امور خدمات عمومی	۱۳.۴۳۵	۹.۰۰۰	۵.۰۰۴	۱۸.۴۳۹	۵۰.۹	۲۲.۹۴۴	۸۰/۴
فصل رسانه	۱.۶۰۰	۲۷.۰۰۰	۱۵.۰۱۲	۱۶.۶۱۲	۴۹.۲۶۰	۷۷.۸۶۰	۲۱/۳
فصل تحقیق و توسعه در امور اقتصادی	۱.۶۰۰	۱.۸۰۰	۱.۰۰۱	۲.۶۰۱	۰	۳.۴۰۰	۷۶/۵
فصل توانبخشی	۶۸۸	۲.۵۳۶	۱.۴۱۰	۲.۰۹۸	۳.۳۳۶	۶.۵۶۰	۳۲/۰
فصل کاهش آلودگی	۱.۱۳۵	۱.۰۰۰	۵۵۶	۱.۶۹۱	۵.۶۶۵	۷.۸۰۰	۲۱/۷
کل استان	۳۵.۶۰۴.۷۳۹	۳۳.۷۰۷.۱۷۰	۱۸.۷۴۱.۱۸۷	۵۴.۳۴۵.۹۱۵	۱۰۶.۸۵۷.۵۹۶	۱۷۶.۱۶۹.۴۹۵	۳۰/۸

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواری کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.
 * براساس خلاصه گزارش تفریغ بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور منتشره توسط دیوان محاسبات کشور، ضریب تخصیص اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۸ معادل ۵۵/۶ درصد بوده است. بنابراین میزان تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سال یاد شده براساس این ضریب برآورد شده است.

براساس اطلاعات مندرج در جدول فوق، نسبت تخصیص اعتبار فصل «انرژی» که به‌تنهایی ۲۱/۵ درصد کل اعتبارات تخصیص‌یافته به پروژه‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان را به‌خود اختصاص داده، معادل ۱۶/۳ درصد است و هنوز بیش از ۸۳ درصد از اعتبارات مورد نیاز پروژه‌های عمرانی فصل یاد شده، تخصیص داده نشده است. شایان ذکر است، چهار فصل «آموزش عالی»، «تحقیق و توسعه در امور خدمات عمومی»، «تحقیق و توسعه در امور مسکن، عمران شهری و روستایی» و «تحقیق و توسعه در امور اقتصادی» که با تخصیص اعتبار مورد نیاز آنها به میزان بیش از ۷۵ درصد، از منظر شاخص «درصد تخصیص اعتبار»، از وضعیت مناسب‌تری در میان سایر فصول برخوردارند، در استان سیستان و بلوچستان، فصول چندان با اهمیتی محسوب نمی‌شوند و در مجموع ۶ پروژه از ۴۹۵۱ پروژه عمرانی استان را به‌خود اختصاص داده‌اند.

۳-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان برحسب برنامه

طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان، در قالب ۷۹ برنامه مختلف، تعریف شده‌اند. در این میان، ۸ برنامه که مشتمل بر ۱۵۹۰ پروژه عمرانی استان هستند و در مجموع، ۷۱/۷ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان را به خود اختصاص داده‌اند، به صورت مجزا مورد بررسی قرار می‌گیرند و در سوی مقابل، ۷۱ برنامه دیگر استان که علی‌رغم شامل شدن ۳۳۶۱ پروژه عمرانی، سهم اندکی از اعتبارات تخصیص یافته داشته‌اند (هریک کمتر از ۲ درصد و در مجموع ۲۸/۳ درصد)، در قالب طبقه «سایر برنامه‌ها» تجمیع شده‌اند. در واقع ۷۱ برنامه یاد شده، سهم قابل توجهی از تعداد پروژه‌های استان را به خود اختصاص داده‌اند و برخی از آنها از منظر شاخص مذکور (تعداد پروژه)، در رتبه‌های بالا قرار می‌گیرند، اما به دلیل سهم بسیار اندک آنها از اعتبارات اختصاص یافته، به عنوان برنامه‌هایی که در استان سیستان و بلوچستان، کمتر مورد توجه قرار گرفته‌اند، در قالب «سایر برنامه‌ها» طبقه‌بندی شده‌اند. در این خصوص، تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان برحسب برنامه‌های مختلف، در نمودار زیر نشان داده شده است:

نمودار ۱۱. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب برنامه‌های مختلف در استان سیستان و بلوچستان

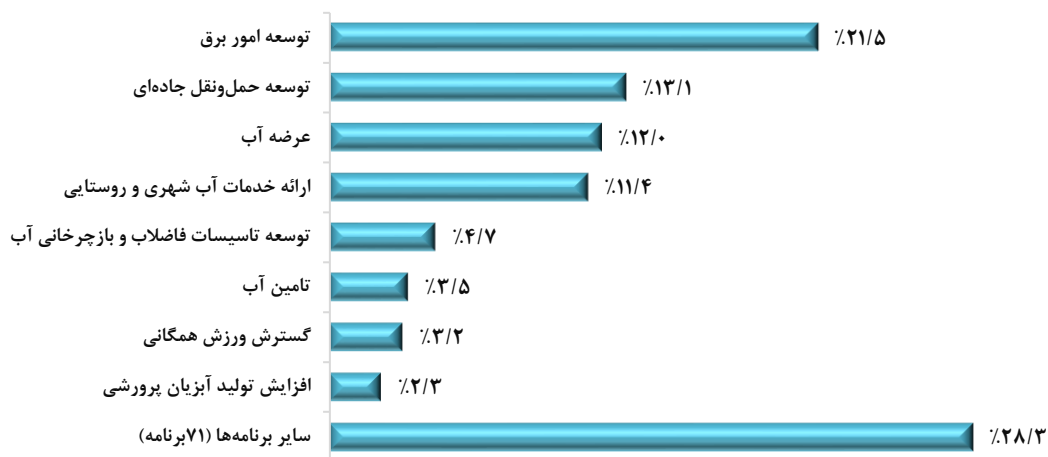

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

همان گونه که در نمودار فوق مشخص است، در استان سیستان و بلوچستان دو برنامه «توسعه حمل و نقل جاده‌ای» و «ارائه خدمات آب شهری و روستایی»، مهم‌ترین برنامه‌های استان از منظر تعداد پروژه هستند و بیشترین پروژه‌های استان را به خود اختصاص داده‌اند.

همچنین در نمودار زیر، سهم برنامه‌های مختلف از کل اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان نشان داده شده است. در این زمینه مشاهده می‌شود ۲۱/۵ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان، به برنامه «توسعه امور برق» اختصاص داده شده است. از این منظر برنامه‌های «توسعه حمل و نقل جاده‌ای»، «عرضه آب» و «ارائه خدمات آب شهری و روستایی» به ترتیب با سهم ۱۳/۱، ۱۲ و ۱۱/۴ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان، در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند:

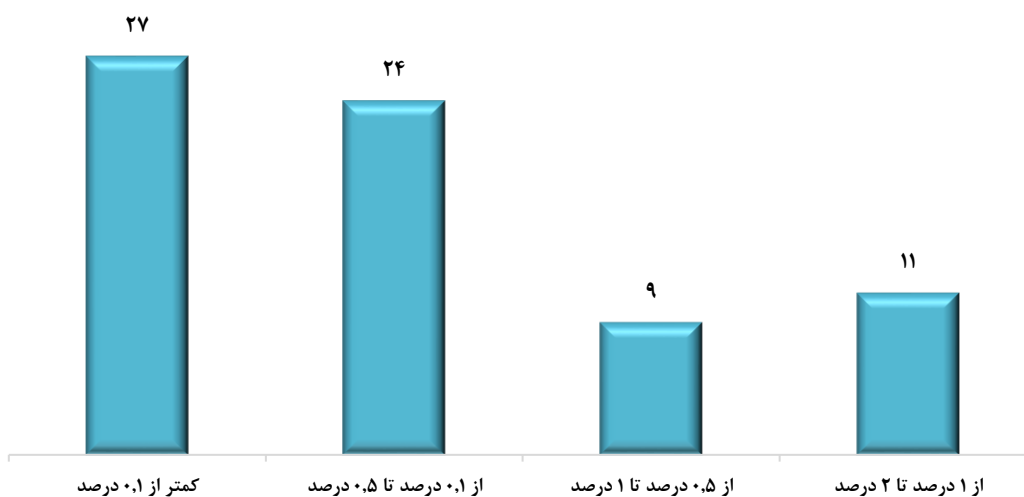
نمودار ۱۲. سهم برنامه‌های مختلف از اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان سیستان و بلوچستان

مأخذ: همان.

شایان ذکر است در میان ۷۱ برنامه استان که براساس اطلاعات مندرج در نمودار فوق، مجموعاً ۲۸/۳ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان، سهم داشته‌اند، سهم ۲۷ برنامه، بسیار ناچیز و کمتر از ۰/۱ درصد بوده است. ۲۴ برنامه، بین ۰/۱ تا ۰/۵ درصد سهم داشته و ۹ برنامه نیز بین ۰/۵ تا ۱ درصد سهم داشته‌اند. همچنین سهم ۱۱ برنامه از ۷۱ برنامه یاد شده، بین ۱ تا ۲ درصد بوده است:

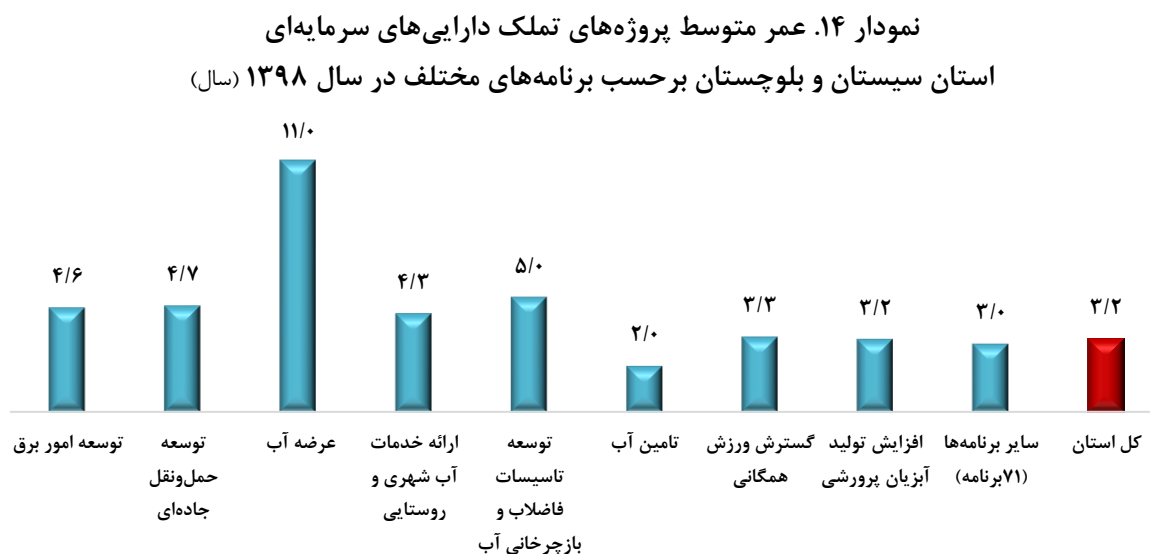
نمودار ۱۳. بررسی وضعیت سهم ۷۱ برنامه کم‌اهمیت استان سیستان و بلوچستان از کل اعتبارات تخصیص یافته استان (تعداد برنامه)

مأخذ: همان.

در نمودار زیر، عمر متوسط پروژه‌های عمرانی مربوط به هریک از برنامه‌های مختلف در استان سیستان و بلوچستان در سال ۱۳۹۸ نشان داده شده است:

مأخذ: همان.

با توجه به اطلاعات ارائه شده در نمودار فوق، ملاحظه می‌شود برنامه «عرضه آب» با متوسط طول عمر ۱۱ سال، با اختلاف قابل توجهی نسبت به سایر برنامه‌ها، دارای بیشترین متوسط طول عمر در میان برنامه‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان است. از این منظر، برنامه‌های «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب»، «توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای» و «توسعه امور برق»، به ترتیب با متوسط طول عمر ۵ سال، ۴/۷ سال و ۴/۶ سال، در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

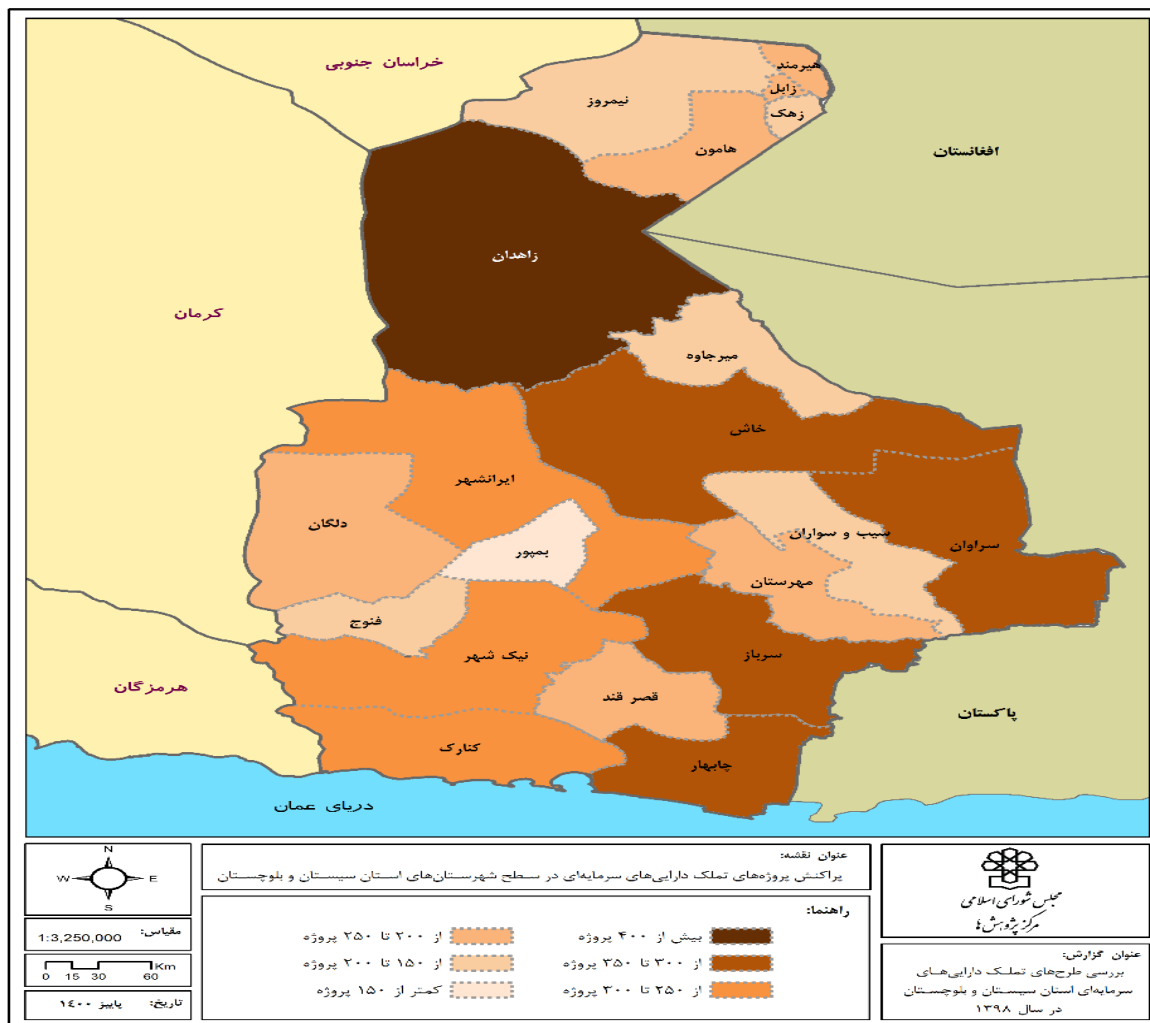
خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان برحسب برنامه‌های مختلف، در پیوست گزارش، ارائه شده است. براساس اطلاعات مندرج در جدول پیوست، نسبت تخصیص اعتبار برنامه «توسعه امور برق» که به‌تنهایی ۲۱/۵ درصد کل اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های عمرانی استان را به‌خود اختصاص داده، بسیار ناچیز و معادل ۱۶/۳ درصد است و بنابراین بیش از ۸۳ درصد از اعتبارات مورد نیاز پروژه‌های عمرانی برنامه یاد شده، تخصیص داده نشده است.

همچنین وضعیت تخصیص اعتبار هفت برنامه مهم دیگر استان نیز بین ۲۵ تا ۵۷ درصد متغیر است. شایان ذکر است، پنج برنامه «فضاهای آموزشی و کمک‌آموزشی»، «ارائه خدمات درمانی»، «پژوهش‌های کاربردی (فصل تحقیق و توسعه در امور خدمات عمومی)»، «پژوهش‌های کاربردی (فصل تحقیق و توسعه در امور مسکن، عمران شهری و روستایی)» و «پژوهش‌های کاربردی (فصل تحقیق و توسعه در امور اقتصادی)»، از منظر درصد تخصیص اعتبار، از وضعیت نسبتاً مساعدی برخوردارند و بیش از ۷۵ درصد اعتبار مورد نیاز آنها تخصیص یافته است؛ لیکن این برنامه‌ها در استان سیستان و بلوچستان چندان بااهمیت محسوب نمی‌شوند. درواقع، ضمن آنکه صرفاً ۱۲ پروژه از ۴۹۵۱ پروژه عمرانی استان را شامل می‌شوند، مجموع اعتبار پیش‌بینی شده برای آنها، ۰/۶ درصد از کل اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان را تشکیل می‌دهد.

۲-۲. بررسی جغرافیایی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان در سطح شهرستان‌های استان

در سال ۱۳۹۸، استان سیستان و بلوچستان دارای ۲۰ شهرستان بوده^۱ و پروژه‌های عمرانی استان در سطح این شهرستان‌ها پراکنده شده‌اند. در نقشه زیر، توزیع جغرافیایی پروژه‌های استان در سطح شهرستان‌ها نشان داده شده است:

نقشه ۱. پراکنش پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سطح شهرستان‌های استان سیستان و بلوچستان

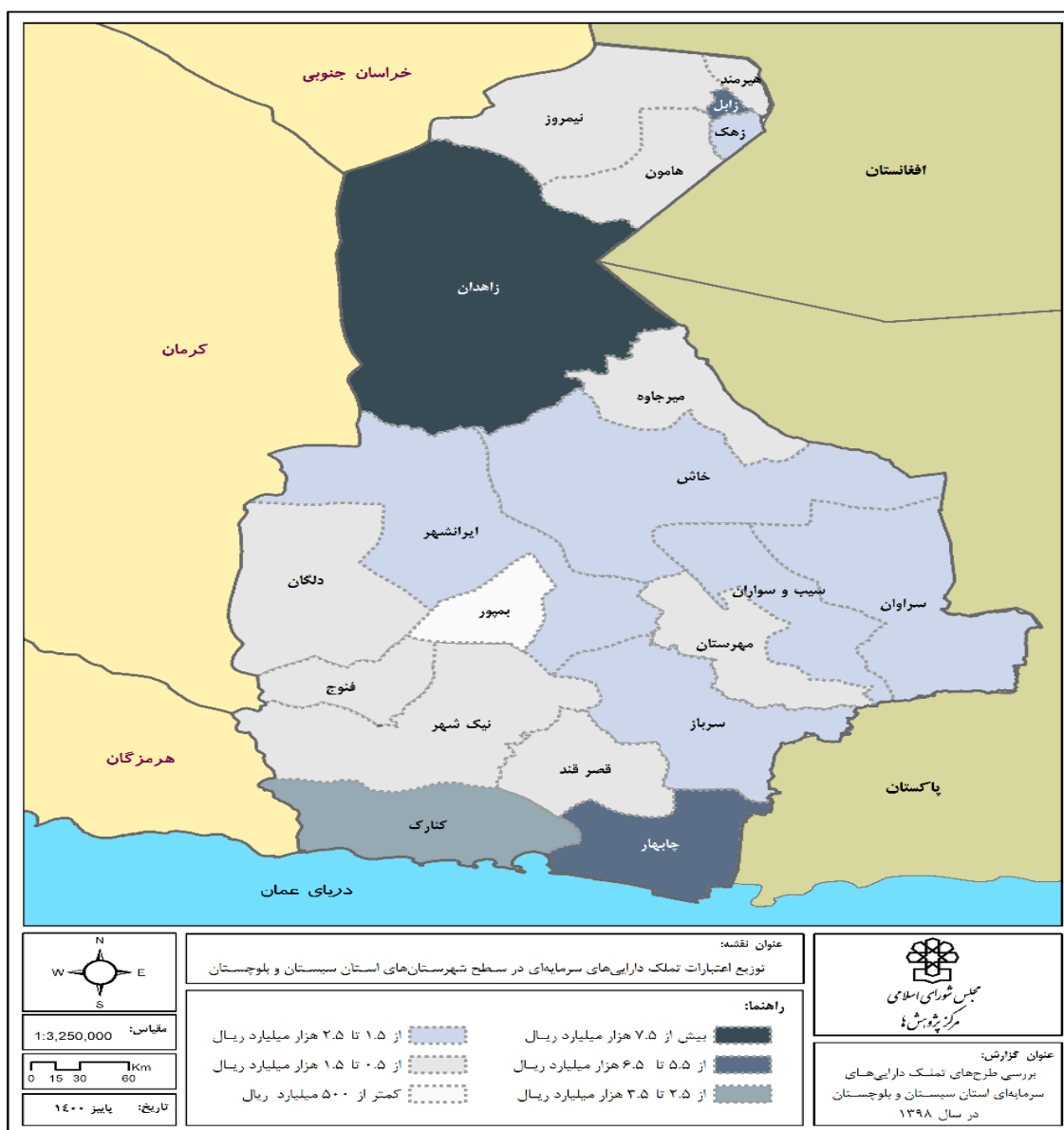
مأخذ: ترسیم شده براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

شایان ذکر است، از میان ۴۹۵۱ پروژه استان، ۶۰ پروژه به‌صورت بین‌شهرستانی هستند که به‌دلیل اجرای آنها در سطح بیش از یک شهرستان تحت عنوان پروژه‌های «سطح استان» نامیده شده‌اند و در ترسیم نقشه‌های این بخش از مطالعه، لحاظ نشده‌اند. به‌رحال از منظر توزیع جغرافیایی پروژه‌ها، در استان سیستان و بلوچستان، شهرستان «زاهدان» با برخورداری

۱. از سال ۱۳۹۸ به این سو، با تأسیس ۶ شهرستان جدید در استان سیستان و بلوچستان، شامل تفتان (آذرماه ۱۳۹۸)، دشتیاری (آذرماه ۱۳۹۸)، راسک (پیش از جدا شدن بخش سرباز در آذرماه ۱۳۹۸، به‌عنوان شهرستان سرباز شناخته می‌شد و پس از جدا شدن آن، نام راسک را به‌خود گرفت)، گلشن (دی‌ماه ۱۳۹۹)، لاشار (تیرماه ۱۴۰۰) و زرآباد (تیرماه ۱۴۰۰)، در حال حاضر، این استان ۲۶ شهرستان دارد.

از ۴۰۳ پروژه عمرانی، با اختلاف قابل توجه نسبت به دیگر شهرستان‌ها، در رتبه اول قرار گرفته و پس از آن، شهرستان‌های «سریاز»، «چابهار»، «خاش» و «سراوان»، به ترتیب با ۳۳۹، ۳۳۳، ۳۱۴ و ۳۰۸ پروژه در رتبه‌های بعدی قرار دارند. در نقشه زیر، میزان توزیع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سطح شهرستان‌های استان نشان داده شده است. به این ترتیب ملاحظه می‌شود سه شهرستان «زاهدان»، «چابهار» و «زابل»، با اختلاف نسبتاً زیاد نسبت به سایر شهرستان‌های استان، بخش قابل توجهی از اعتبارات تخصیص یافته استان را به خود اختصاص داده‌اند. این موضوع در رنگ‌بندی نقشه زیر نیز قابل مشاهده است؛ چراکه متوسط اعتبار تخصیص داده شده به سه شهرستان یاد شده، بالغ بر سه برابر متوسط اعتبار تخصیص یافته به شهرستان‌هایی است که در طبقات بعدی قرار گرفته‌اند:

نقشه ۲. توزیع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سطح شهرستان‌های استان سیستان و بلوچستان

مأخذ: همان.

همچنین در جدول زیر، وضعیت پروژه‌های عمرانی استان به تفکیک شهرستان‌ها گزارش شده است. بر این اساس، درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها که به‌نوعی بیانگر میزان پیشرفت فیزیکی آنها نیز است،^۱ در سطح شهرستان‌های استان، بین ۱۸/۴ درصد (پروژه‌های سطح استان) تا ۶۳/۴ درصد (شهرستان زابل) متغیر است. در این خصوص، به غیر از سه شهرستان «زابل»، «کنارک» و «زهک» که نسبت تخصیص اعتبار پروژه‌های عمرانی آنها به ترتیب ۶۳/۴، ۵۶/۱ و ۵۱ درصد است، در سایر شهرستان‌های استان، نسبت یاد شده کمتر از ۵۰ درصد بوده و به این ترتیب، تقریباً بین ۵۰ تا ۸۰ درصد از اعتبار مورد نیاز پروژه‌های عمرانی ۱۷ شهرستان استان به‌همراه پروژه‌های بین‌شهرستانی (سطح استان) تاکنون تخصیص داده نشده است. به این ترتیب مشاهده می‌شود علی‌رغم تعریف تعداد قابل توجهی پروژه عمرانی در سطح شهرستان‌های مختلف استان، تخصیص اعتبار پروژه‌های یاد شده، وضعیت مساعدی ندارد؛ این موضوع حکایت از پیشرفت نه‌چندان مطلوب پروژه‌های عمرانی در سطح شهرستان‌های استان دارد.

جدول ۶. خلاصه وضعیت پروژه‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان به تفکیک شهرستان‌ها (میلیون ریال/درصد)

شهرستان	تعداد پروژه	مجموع اعتبارات اختصاص‌یافته به پروژه‌ها	برآورد اعتبار سال‌های بعد پروژه‌ها	کل اعتبار پروژه‌ها	درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها
ایرانشهر	۲۸۲	۱.۶۴۰.۶۰۴	۱.۷۷۵.۳۷۴	۳.۸۷۶.۴۲۰	۴۲/۳
بمپور	۱۳۴	۲۶۳.۷۹۵	۶۴۵.۴۷۹	۱.۰۶۲.۹۸۱	۲۴/۸
چابهار	۳۳۳	۶.۳۷۶.۹۳۷	۱۲.۵۳۹.۶۱۳	۲۰.۲۳۹.۲۵۸	۳۱/۵
خاش	۳۱۴	۱.۸۲۷.۹۷۲	۲.۱۳۶.۵۷۷	۴.۴۸۳.۴۸۹	۴۰/۸
دلگان	۲۱۷	۱.۲۴۰.۲۶۴	۱.۶۲۷.۲۶۳	۳.۲۱۸.۱۹۷	۳۸/۵
زابل	۲۳۵	۶.۱۹۶.۲۳۹	۲.۹۲۱.۹۸۲	۹.۷۷۶.۵۸۹	۶۳/۴
زاهدان	۴۰۳	۷.۹۷۸.۶۵۷	۱۹.۶۳۱.۵۱۰	۳۰.۴۴۴.۴۵۵	۲۶/۲
زهک	۱۷۸	۲.۱۸۶.۲۴۴	۱.۷۹۹.۴۰۸	۴.۲۸۲.۷۷۲	۵۱/۰
سراوان	۳۰۸	۱.۷۲۸.۰۸۹	۳.۲۴۰.۸۶۳	۵.۴۸۷.۸۳۷	۳۱/۵
سرباز	۳۳۹	۱.۵۸۰.۷۶۹	۲.۵۸۳.۱۶۹	۴.۶۹۰.۳۲۵	۳۳/۷
سیب و سوران	۱۹۹	۱.۵۲۴.۲۳۹	۱.۵۸۱.۲۴۲	۳.۵۰۶.۹۶۶	۴۳/۵
فنوج	۱۷۳	۱.۱۰۲.۵۱۲	۷۹۷.۳۱۴	۲.۲۱۶.۰۸۶	۴۹/۸
قصرقند	۲۲۰	۱.۱۷۰.۲۳۳	۱.۹۷۵.۷۸۸	۳.۵۳۰.۴۵۸	۳۳/۱
کنارک	۲۵۸	۳.۲۷۳.۶۳۰	۱.۶۴۷.۱۶۹	۵.۸۳۵.۲۸۸	۵۶/۱
مهرستان	۲۱۶	۹۶۰.۲۷۰	۱.۲۵۳.۸۳۷	۲.۵۳۳.۹۵۰	۳۷/۹
میرجاوه	۱۸۶	۷۵۱.۶۴۴	۱.۱۵۲.۲۳۲	۲.۱۵۵.۱۲۶	۳۴/۹
نیک‌شهر	۲۹۸	۱.۳۷۲.۱۲۰	۲.۶۵۸.۶۳۰	۴.۴۹۶.۳۴۷	۳۰/۵
نیمروز	۱۸۴	۸۷۶.۳۲۷	۱.۳۶۳.۴۸۷	۲.۵۲۱.۱۶۷	۳۴/۸
هامون	۲۰۴	۸۰۳.۹۸۰	۷۹۳.۹۶۶	۱.۸۴۲.۲۸۸	۴۳/۶
هیرمند	۲۱۰	۸۹۹.۴۲۷	۱.۳۵۷.۳۸۱	۲.۵۲۱.۲۰۴	۳۵/۷
سطح استان (بین‌شهرستانی)	۶۰	۱۰.۵۹۱.۹۶۶	۴۳.۳۷۵.۳۱۳	۵۷.۴۴۸.۲۹۳	۱۸/۴
کل استان	۴.۹۵۱	۵۴.۳۴۵.۹۱۵	۱۰۶.۸۵۷.۵۹۶	۱۷۶.۱۶۹.۴۹۵	۳۰/۸

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

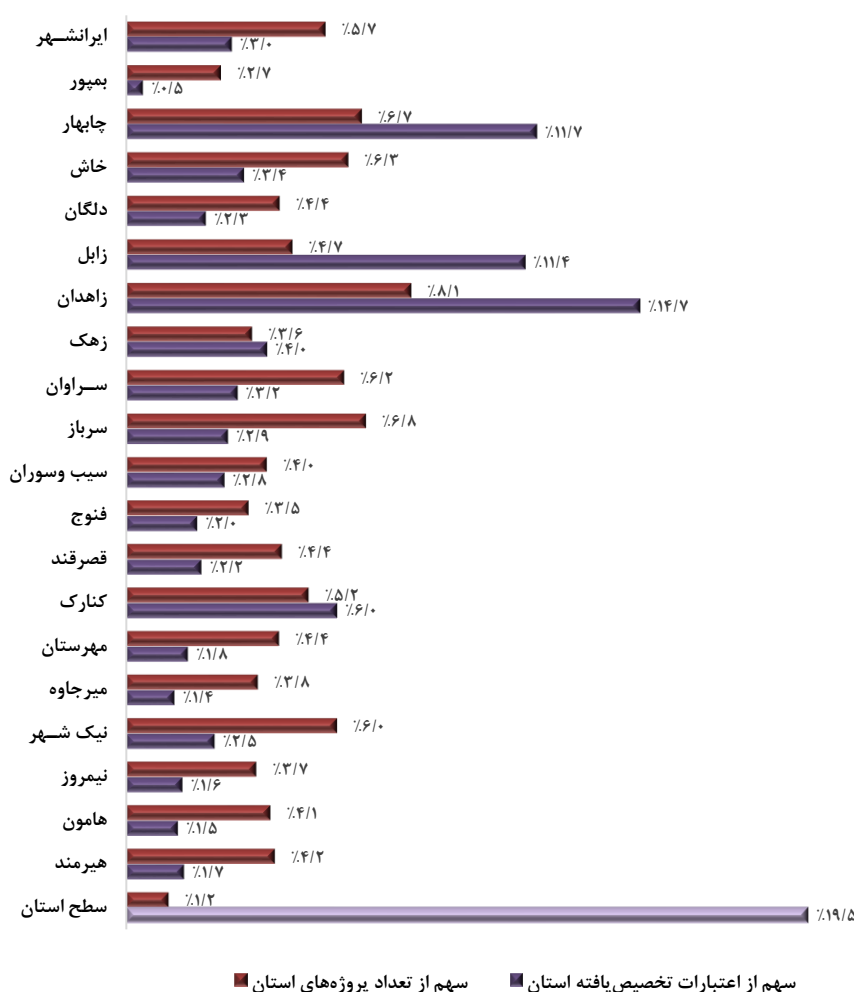
۱. گفتنی است ارائه گزارش پیشرفت فیزیکی پروژه‌های عمرانی توسط سازمان برنامه و بودجه کشور از سال ۱۳۹۲ متوقف شده است.

به‌منظور تشریح بهتر وضعیت پروژه‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان در سطح شهرستان‌ها، در نمودار زیر سهم هریک از شهرستان‌های استان از تعداد پروژه‌ها و اعتبارات عمرانی تخصیص یافته کل استان نشان داده شده است. به این ترتیب ملاحظه می‌شود پروژه‌های «سطح استان (بین‌شهرستانی)»، علی‌رغم آنکه صرفاً ۱/۲ درصد از کل پروژه‌های استان را شامل می‌شوند، در حدود ۲۰ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان را جذب کرده‌اند که این موضوع حکایت از بزرگ بودن مقیاس پروژه‌های یاد شده دارد.

پس از پروژه‌های بین‌شهرستانی، شهرستان «زاهدان» که با سهم ۸ درصدی از پروژه‌های استان در حدود ۱۵ درصد از اعتبارات تخصیص یافته را به‌خود اختصاص داده، در رتبه دوم جذب اعتبار قرار گرفته است. از این منظر، شهرستان‌های «چابهار» و «زابل» نیز در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند و در مقایسه با سهمی که از تعداد پروژه‌های استان دارند، سهمشان از اعتبارات تخصیص یافته نسبتاً قابل توجه است. از سوی دیگر، شهرستان‌هایی نظیر «سرباز»، «نیک‌شهر»، «سراوان»، «خاش» و «ایرانشهر»، نسبت به سهمی که از تعداد پروژه‌های عمرانی استان دارند، سهم بسیار اندکی از منابع تخصیص یافته استان داشته‌اند:

نمودار ۱۵. سهم شهرستان‌های استان سیستان و بلوچستان از تعداد پروژه‌ها و اعتبارات تخصیص یافته استان

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

در جدول زیر، وضعیت درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های عمرانی شهرستان‌های استان سیستان و بلوچستان، نشان داده شده است. همان‌گونه که در جدول مشخص است، از ۱۲۰۹ پروژه عمرانی با درصد تخصیص اعتبار کمتر از ۲۰ درصد، ۱۰۴ پروژه مربوط به شهرستان «سرباز»، ۸۶ پروژه مربوط به شهرستان «نیک‌شهر» و ۸۳ پروژه مربوط به شهرستان «زاهدان» است. از سوی دیگر، در میان ۳۳۲ پروژه با درصد تخصیص بیش از ۸۰ درصد، بیشترین پروژه‌ها مربوط به شهرستان‌های «زاهدان»، «چابهار» و «سرباز» بوده است:

جدول ۷. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

شهرستان‌های استان سیستان و بلوچستان برحسب درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها

درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها					تعداد پروژه	شهرستان
کمتر از ۲۰ درصد	بین ۲۰ تا ۴۰ درصد	بین ۴۰ تا ۶۰ درصد	بین ۶۰ تا ۸۰ درصد	۸۰ درصد و بیشتر		
۷۳	۷۶	۸۲	۳۳	۱۸	۲۸۲	ایرانشهر
۷۹	۱۳	۳۴	۵	۳	۱۳۴	بمپور
۷۴	۹۶	۸۳	۵۴	۲۶	۳۳۳	چابهار
۶۸	۸۶	۹۶	۴۲	۲۲	۳۱۴	خاش
۴۱	۶۹	۷۳	۲۱	۱۳	۲۱۷	دلگان
۵۴	۷۸	۶۱	۲۶	۱۶	۲۳۵	زابل
۸۳	۱۱۰	۱۰۷	۵۱	۵۲	۴۰۳	زاهدان
۴۴	۶۴	۴۴	۲۰	۶	۱۷۸	زهک
۷۵	۸۸	۸۴	۴۰	۲۱	۳۰۸	سراوان
۱۰۴	۱۰۱	۷۹	۳۲	۲۳	۳۳۹	سرباز
۵۰	۶۶	۵۰	۲۳	۱۰	۱۹۹	سیب و سوران
۳۸	۵۱	۶۲	۱۶	۶	۱۷۳	فنوج
۵۸	۷۲	۵۸	۲۳	۹	۲۲۰	قصرقند
۵۷	۷۰	۶۰	۴۹	۲۲	۲۵۸	کنارک
۴۶	۷۹	۵۲	۲۳	۱۶	۲۱۶	مهرستان
۳۸	۷۵	۴۸	۱۸	۷	۱۸۶	میرجاوه
۸۶	۸۴	۷۲	۴۰	۱۶	۲۹۸	نیک‌شهر
۴۳	۶۶	۴۳	۲۴	۸	۱۸۴	نیمروز
۳۷	۶۳	۵۵	۳۱	۱۸	۲۰۴	هامون
۴۸	۷۹	۴۹	۱۹	۱۵	۲۱۰	هیرمند
۱۳	۱۰	۲۵	۷	۵	۶۰	سطح استان
۱۲۰۹	۱۴۹۶	۱۳۱۷	۵۹۷	۳۳۲	۴۹۵۱	کل استان

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

در جدول زیر، وضعیت عمر پروژه‌های عمرانی شهرستان‌های استان، مورد بررسی قرار گرفته است. براساس اطلاعات مندرج در این جدول، بیشترین تعداد پروژه‌های با عمر کمتر از پنج سال، مربوط به شهرستان‌های «زاهدان»، «سرباز» و «چابهار» است. همچنین پروژه‌های «سطح استان» با ۷ پروژه با عمر بیشتر از ۲۰ سال و شهرستان‌های «چابهار» و «ایرانشهر»، هریک با دو پروژه با عمر بیشتر از ۲۰ سال، دارای بیشترین پروژه‌های عمرانی با عمر طولانی هستند:

جدول ۸. تعداد پروژه‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای شهرستان‌های استان سیستان و بلوچستان برحسب عمر پروژه

عمر پروژه‌ها در سال ۱۳۹۸					تعداد پروژه	شهرستان
کمتر از ۵ سال	بین ۵ تا ۱۰ سال	بین ۱۰ تا ۱۵ سال	کمتر از ۵ سال	۲۰ سال و بیشتر		
۲۵۸	۱۴	۶	۲	۲	۲۸۲	ایران‌شهر
۱۳۰	۲	۲	۰	۰	۱۳۴	بمپور
۲۸۲	۳۷	۹	۳	۲	۳۳۳	چابهار
۲۶۲	۳۶	۱۱	۵	۰	۳۱۴	خاش
۱۹۶	۱۲	۶	۲	۱	۲۱۷	دلگان
۲۰۸	۱۶	۷	۳	۱	۲۳۵	زابل
۳۳۲	۵۸	۷	۶	۰	۴۰۳	زاهدان
۱۵۹	۱۱	۸	۰	۰	۱۷۸	زهک
۲۷۰	۲۸	۱۰	۰	۰	۳۰۸	سراوان
۳۰۰	۲۸	۹	۱	۱	۳۳۹	سرباز
۱۷۷	۱۴	۸	۰	۰	۱۹۹	سیب و سوران
۱۵۳	۱۴	۵	۰	۱	۱۷۳	فنوج
۱۹۲	۲۱	۷	۰	۰	۲۲۰	قصرقند
۲۲۰	۳۱	۵	۱	۱	۲۵۸	کنارک
۱۸۳	۲۵	۷	۱	۰	۲۱۶	مهرستان
۱۶۸	۱۳	۲	۲	۱	۱۸۶	میرجاوه
۲۵۶	۳۲	۹	۱	۰	۲۹۸	نیک‌شهر
۱۷۱	۱۲	۰	۱	۰	۱۸۴	نیمروز
۱۸۴	۲۰	۰	۰	۰	۲۰۴	هامون
۱۹۳	۱۲	۵	۰	۰	۲۱۰	هیرمند
۴۳	۳	۴	۳	۷	۶۰	سطح استان
۴.۳۳۷	۴۳۹	۱۲۷	۳۱	۱۷	۴.۹۵۱	کل استان

مأخذ: همان.

۳-۲. ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان^۱

یکی از معضلات پروژه‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای در کشور، طولانی شدن عمر پروژه‌ها و عدم حصول نتایج مورد انتظار از طرح‌های عمرانی در یک بازه زمانی منطقی، علی‌رغم صرف منابع قابل توجه است. مدت زمان طولانی اجرای برخی طرح‌های عمرانی، علاوه بر هدردهی منابع سرمایه‌ای کشور، آثاری بر میزان برنامه‌پذیری فرایند توسعه اقتصادی کشور برجای خواهد گذاشت. به عبارت دیگر، طولانی شدن عمر پروژه‌های عمرانی یک استان به این معناست که بخشی از برنامه‌های عمران و توسعه استان بر موضوعاتی متمرکز است که سال‌ها پیش برنامه‌ریزی شده‌اند. بنابراین نوعی وابستگی به مسیر طی شده در تخصیص منابع مالی مشاهده می‌شود و بخش قابل ملاحظه‌ای از منابع عمرانی استان، بدون توجه به اصول و مبانی آمایش سرزمین و نیازها و مقتضیات روز استان، صرف پروژه‌هایی می‌شود که گاه بیش از یک دهه پیش برنامه‌ریزی و آغاز شده‌اند.

۱. اگرچه بخشی از پروژه‌های مورد بررسی در طبقه طرح‌های مستمر قرار می‌گیرند، اما به نظر می‌رسد مستمر بودن طرح‌ها از ضرورت نظارت بر نحوه تخصیص منابع نخواهد کاست. بنابراین در این قسمت از مطالعه همه پروژه‌ها اعم از مستمر و غیرمستمر مورد توجه و واکاوی قرار گرفته است.

بدیهی است همه تحلیل‌های ارائه شده درخصوص عمر پروژه از منظر بودجه است و با طول عمر سازه‌های عمرانی ارتباطی ندارد.

از این رو، در بررسی و تحلیل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان، ارزیابی عمر طرح‌ها متناسب با درصد تخصیص اعتبار مورد نیاز طرح، به منظور ایجاد «مبنای مناسبی برای تصمیم‌گیری» در خصوص طرح‌های یاد شده حائز اهمیت است. لذا در این بخش از مطالعه، پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان در قالب یک تحلیل دویبعدی مبتنی بر طول عمر و درصد تخصیص اعتبار، مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند. نتایج این ارزیابی می‌تواند حائز نکات با اهمیتی در خصوص اولویت‌بندی طرح‌های عمرانی استان و تصمیم‌گیری در خصوص آینده آنها باشد.

در این راستا، با ارزیابی دویبعدی پروژه‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان، می‌توان این پروژه‌ها را در پنج طبقه کلی جای داد که تصمیم‌گیری و نحوه عمل در خصوص پروژه‌های هر طبقه می‌تواند متفاوت باشد. پنج طبقه یاد شده به ترتیب اولویت برای تصمیم‌گیری و اقدام بر مبنای تحلیل طول عمر - درصد تخصیص، به شرح زیر است:

• **پروژه‌های با طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)**

این پروژه‌ها بیشترین اثر مخرب را بر فرایند برنامه‌ریزی توسعه دارند، زیرا مدت زمان طولانی از آغاز اجرای آنها گذشته است و با توجه به پیشرفت اندک، نمی‌توان چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور بود. لذا پروژه‌های یاد شده در اولویت تصمیم‌گیری و تعیین تکلیف قرار دارند. در این راستا ضروری است ضمن نظارت و بررسی دقیق این گروه از پروژه‌ها و آسیب‌شناسی علل تأخیر، در خصوص توقف، اصلاح یا اتمام پروژه تصمیم‌گیری شود.

• **پروژه‌های با طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)**

پروژه‌های با طول عمر متوسط و بیشتر و تخصیص اعتبار بالا نیز با توجه به مدت طولانی فرایند اجرایی آنها در اولویت بعدی قرار دارند. در خصوص این پروژه‌ها به دلیل تخصیص بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز پروژه، گزینه توقف چندان مطرح نیست. لذا پیشنهاد می‌شود پس از نظارت و بررسی دقیق پروژه و آسیب‌شناسی علل تأخیر، در خصوص اتمام یا اصلاح پروژه در بازه زمانی بسیار کوتاه تصمیم فوری اتخاذ شود.

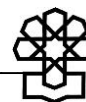
• **پروژه‌های با طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)**

این گروه از پروژه‌ها، در ظاهر از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند. چراکه در یک بازه زمانی اندک، بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز آنها تخصیص داده شده است. بنابراین مهم‌ترین اقدام در خصوص این گروه، تخصیص اعتبار باقیمانده و اتمام پروژه است.

• **پروژه‌های با طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر**

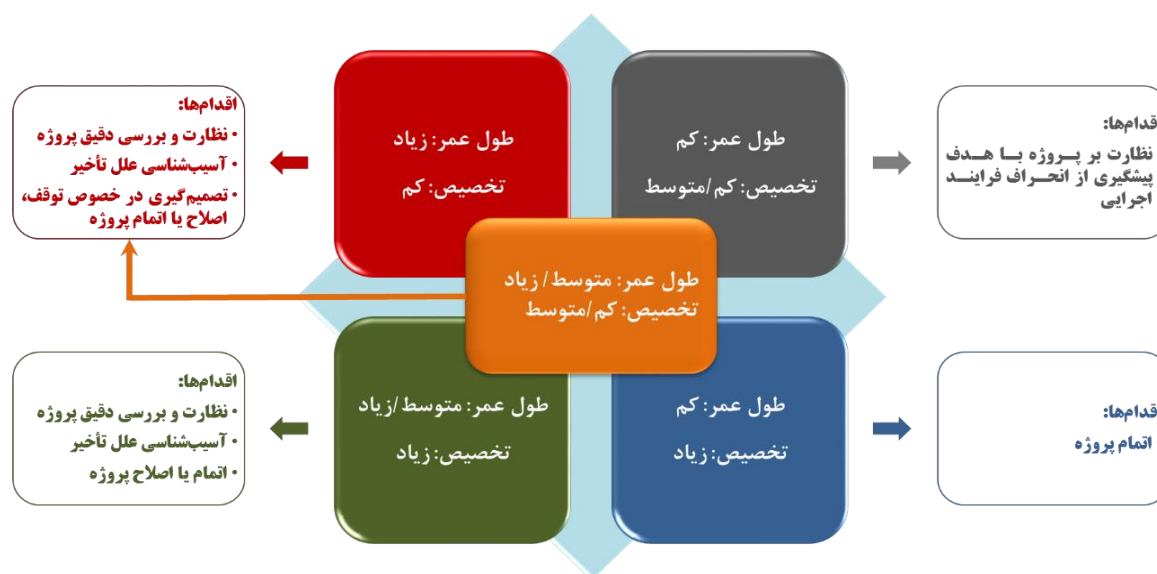
متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)

این گروه از پروژه‌ها، شرایط بینابینی نسبت به دو گروه نخست دارند، اما با توجه به شرایط متعادل‌تر آنها از منظر عمر و درصد تخصیص، در اولویت چهارم قرار گرفته‌اند. لذا نظارت و بررسی دقیق پروژه‌ها، آسیب‌شناسی علل تأخیر برای پروژه‌های قدیمی‌تر و تصمیم‌گیری در خصوص توقف، اصلاح یا اتمام پروژه، مهم‌ترین اقدامات مورد نیاز برای آنها محسوب می‌گردد.

• پروژه‌های با طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد) طول عمر این پروژه‌ها به‌گونه‌ای است که هنوز انحراف جدی در خصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است؛ اگرچه درصد تخصیص پایین بخشی از پروژه‌های این گروه، می‌تواند در سال‌های آتی نگران‌کننده باشد. لذا پیشنهاد می‌شود در خصوص پروژه‌های عمرانی گروه پنجم، نظارت جدی با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی صورت پذیرد.^۱ بر این اساس، در نمودار زیر، نحوه طبقه‌بندی پروژه‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان و اقدامات مورد نیاز در خصوص هر طبقه، به تصویر کشیده شده است:

نمودار ۱۶. طبقه‌بندی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان و اقدامات مورد نیاز هر طبقه

مأخذ: نتایج تحقیق.

با عنایت به مطالب فوق‌الذکر، در جدول زیر، طبقه‌بندی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان در قالب ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار و تعداد پروژه‌های مربوط به هر طبقه نشان داده شده است:

جدول ۹. ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان

(تعداد پروژه)

درصد تخصیص اعتبار	عمر پروژه				
	کمتر از ۵ سال	بین ۵ تا ۱۰ سال	بین ۱۰ تا ۱۵ سال	بین ۱۵ تا ۲۰ سال	۲۰ سال و بیشتر
کمتر از ۲۰ درصد	۱.۱۶۹	۳۳	۳	۲	۲
بین ۲۰ تا ۴۰ درصد	۱.۴۱۴	۵۸	۱۶	۳	۵
بین ۴۰ تا ۶۰ درصد	۱.۲۰۶	۷۶	۳۱	۳	۱
بین ۶۰ تا ۸۰ درصد	۴۳۴	۱۲۲	۲۹	۹	۳
۸۰ درصد و بیشتر	۱۱۴	۱۵۰	۴۸	۱۴	۶

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

۱. اولویت‌بندی و اقدامات پیشنهادی در این دسته‌بندی، صرفاً بر مبنای دو شاخص عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه صورت پذیرفته تا تصویری کلی از وضعیت پروژه‌های استان و اقدامات احتمالی مورد نیاز به‌دست آید. بدیهی است تصمیم‌گیری نهایی در خصوص سرانجام پروژه‌های یاد شده، منوط به بررسی دقیق آنها و مشاوره با دست‌اندرکاران هر پروژه و متخصصان امر است.

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول فوق، ملاحظه می‌شود ۱۲ پروژه عمرانی استان سیستان و بلوچستان در گروه پروژه‌های «عمر بالا و تخصیص اندک» قرار دارند که تعیین تکلیف آنها باید در اولویت نخست تصمیم‌گیران و سیاستگذاران استان قرار گیرد. ۱۲ پروژه یاد شده که همگی ذیل فصول «انرژی»، «آب و فاضلاب»، «حمل‌ونقل» و «منابع آب» قرار دارند، به شرح جدول زیر است:

جدول ۱۰. پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان با عمر بالا و تخصیص اندک

شهرستان	کل اعتبار پروژه	اعتبارات اختصاص یافته	عمر پروژه در سال ۱۳۹۸	درصد تخصیص اعتبار	عنوان پروژه	عنوان فصل
سطح استان	۸.۲۴۶.۸۹۹	۲.۴۴۳.۰۵۳	۲۵	۲۹/۶	احداث خطوط ۲۳۰ کیلوولت	فصل انرژی
سطح استان	۹۵۸.۱۸۰	۳۳۵.۴۰۷	۲۵	۳۵/۰	تعادل بخشی منابع آب زیرزمینی	فصل منابع آب
میرجاوه	۱۶۹.۷۳۹	۵۰.۲۵۴	۲۱	۲۹/۶	احداث راه روستایی جون‌آباد - خارستان	فصل حمل‌ونقل
سطح استان	۱۶.۷۳۵.۲۰۰	۳.۱۳۷.۳۶۴	۲۰	۱۸/۷	توسعه و احداث پست‌های ۲۳۰ کیلوولت	فصل انرژی
سطح استان	۱۲.۷۸۲.۶۱۴	۱.۷۶۳.۵۳۱	۲۰	۱۳/۸	توسعه و احداث پست‌های ۶۳ کیلوولت	فصل انرژی
سطح استان	۳۶۳.۲۸۳	۱۳۱.۵۹۶	۲۰	۳۶/۲	دیسپاچینگ و مخابرات	فصل انرژی
سطح استان	۲۳۱.۹۶۵	۸۳.۵۸۵	۲۰	۳۶/۰	عملیات اجرایی شبکه سنجش آب‌های سطحی و زیرزمینی	فصل منابع آب
زاهدان	۹۸.۷۰۱	۳۵.۱۵۵	۱۸	۳۵/۶	احداث راه گوربند به نوک چاه	فصل حمل‌ونقل
زاهدان	۲.۲۸۷.۲۲۱	۹۰۷.۳۷۳	۱۸	۳۹/۷	پروژه ایجاد تأسیسات فاضلاب شهر زاهدان	فصل آب و فاضلاب
سطح استان	۶.۵۲۵.۶۱۱	۱.۱۸۶.۸۶۵	۱۶	۱۸/۲	احداث خطوط ۶۳ کیلوولت	فصل انرژی
چابهار	۱.۶۴۵.۸۶۷	۵۲۹.۰۲۹	۱۵	۳۲/۱	اجرای شبکه آب آشامیدنی مجموعه تلنگ، پلان و پیرسهراب حوزه شهرستان چابهار	فصل آب و فاضلاب
زاهدان	۱۶.۸۲۴.۵۶۳	۲.۰۳۹.۸۶۳	۱۵	۱۲/۱	احداث خطوط ۴۰۰ کیلوولت	فصل انرژی

مأخذ: همان.

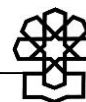
همچنین در جدول زیر، شمایی کلی در خصوص وضعیت پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان بر مبنای اولویت‌بندی صورت گرفته در قالب ماتریس عمر - تخصیص ارائه شده است:

جدول ۱۱. وضعیت کلی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان

بر مبنای اولویت‌بندی ماتریس عمر - تخصیص (میلیون ریال / درصد)

اولویت بر حسب ماتریس عمر - تخصیص	تعداد پروژه‌ها	مجموع اعتبارات اختصاص یافته به پروژه‌ها	کل اعتبار پروژه‌ها	برآورد اعتبار باقیمانده	درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها
اولویت ۱	۱۲	۱۲.۶۴۳.۰۷۳	۶۶.۸۶۹.۸۴۳	۵۴.۲۲۶.۷۷۰	۱۹
اولویت ۲	۶۸	۷.۲۹۸.۰۷۶	۸.۰۳۶.۷۱۱	۷۳۸.۶۳۵	۹۱
اولویت ۳	۲۶۴	۴.۸۲۲.۹۴۴	۵.۵۴۵.۴۰۰	۷۲۲.۴۵۵	۸۷
اولویت ۴	۹۵	۷.۷۳۱.۹۹۰	۲۷.۰۱۷.۶۰۱	۱۹.۲۸۵.۶۱۱	۲۹
اولویت ۵	۴.۵۱۲	۲۱.۸۴۹.۸۳۲	۶۸.۶۹۹.۹۴۱	۴۶.۸۵۰.۱۰۹	۳۲

مأخذ: همان.

براساس اطلاعات مندرج در جدول فوق، برای ۱۲ پروژه مربوط به اولویت ۱، در مجموع در حدود ۶/۷ هزار میلیارد تومان اعتبار در نظر گرفته شده است (معادل ۳۸ درصد کل اعتبارات پروژه‌های عمرانی استان). لیکن علی‌رغم عمر بالای پروژه‌های این گروه، صرفاً ۱۹ درصد اعتبار پیش‌بینی شده (حدوداً ۱/۲ هزار میلیارد تومان)، تخصیص اعتبار صورت پذیرفته است. پروژه‌های اولویت ۲ و ۳ با درصد تخصیص ۹۱ و ۸۷ درصد، محتمل‌ترین پروژه‌ها برای اتمام فوری‌اند که اعتبار باقیمانده آنها مجموعاً ۱۴۶ میلیارد تومان برآورد شده است. از سوی دیگر، پروژه‌های اولویت ۴ و ۵ که در مجموع بیش از ۵۴ درصد کل اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه‌های عمرانی استان را دربرمی‌گیرند، از منظر تخصیص اعتبار، به هیچ عنوان در شرایط قابل قبولی قرار ندارند و به ترتیب ۲۹ و ۳۲ درصد تخصیص اعتبار داشته‌اند.

۲-۴. ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان برحسب اعتبار پروژه به‌منظور ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان، پس از بررسی کل اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از پروژه‌های یاد شده و با توجه به بازه گسترده اعتبار پروژه‌ها که از دو میلیون تومان تا حدود ۱/۷ هزار میلیارد تومان متغیر است، نسبت به طبقه‌بندی آنها در قالب پنج دسته به شرح زیر، اقدام شده است:

– پروژه‌های بسیار کوچک: کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار

– پروژه‌های کوچک: بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان اعتبار

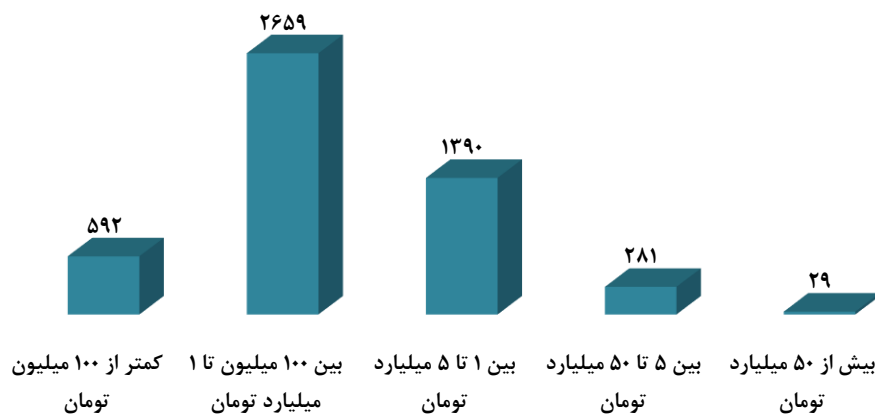
– پروژه‌های متوسط: بین ۱ تا ۵ میلیارد تومان اعتبار

– پروژه‌های بزرگ: بین ۵ تا ۵۰ میلیارد تومان اعتبار

– پروژه‌های بسیار بزرگ: بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار

بر این اساس در نمودار زیر، تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان برحسب اندازه پروژه‌ها (اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه) ارائه شده است:

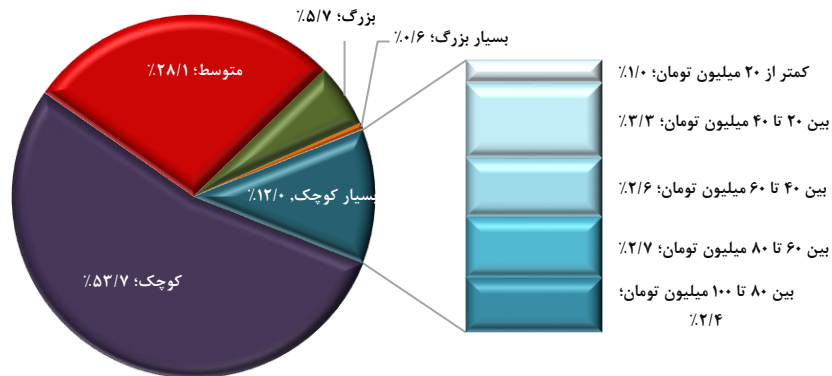
نمودار ۱۷. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان برحسب اندازه پروژه

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

همچنین در نمودار زیر، توزیع پروژه‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان برحسب اندازه پروژه‌ها به تصویر کشیده شده است:

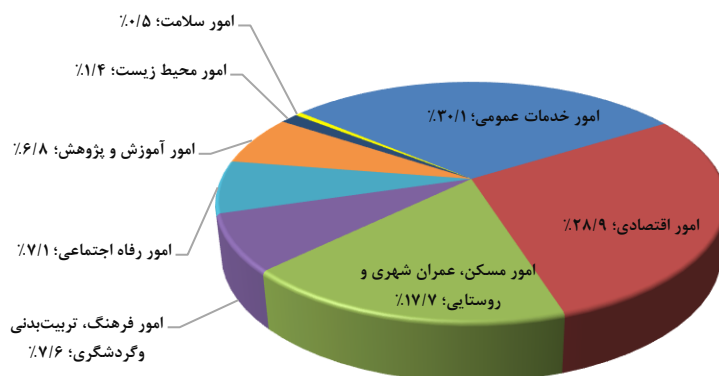
نمودار ۱۸. توزیع پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان برحسب اندازه پروژه‌ها

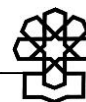
مأخذ: همان.

به این ترتیب ملاحظه می‌شود پروژه‌های کوچک (بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان اعتبار)، با اختصاص حدود ۵۴ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان (۲۶۵۹ پروژه)، از بیشترین فراوانی برخوردارند. همچنین پروژه‌های متوسط (۱ تا ۵ میلیارد تومان اعتبار) و پروژه‌های بسیار کوچک (کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار)، به ترتیب با ۱۳۹۰ پروژه (۲۸/۱ درصد سهم) و ۵۹۲ پروژه (۱۲ درصد سهم)، در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. شایان ذکر است، در استان سیستان و بلوچستان ۲۸۱ پروژه بزرگ (۵/۷ درصد کل پروژه‌ها) با اعتبار ۵ تا ۵۰ میلیارد تومان برنامه‌ریزی شده و پروژه‌های بسیار بزرگ استان که برای آنها بین ۵۰ میلیارد تا ۱/۷ هزار میلیارد تومان اعتبار در نظر گرفته شده است، صرفاً ۲۹ عدد است و تنها ۰/۶ درصد از کل پروژه‌های استان را شامل می‌شوند. نمودار زیر، سهم امور مختلف از پروژه‌های بسیار کوچک را نشان می‌دهد:

نمودار ۱۹. توزیع پروژه‌های بسیار کوچک (کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار) برحسب امور

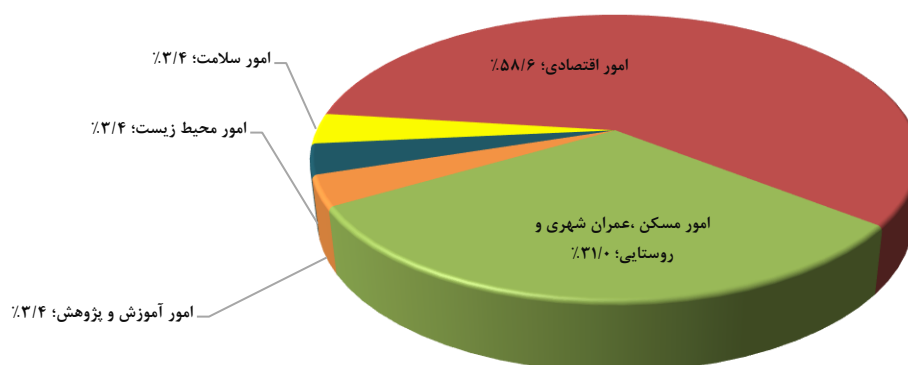

مأخذ: همان.

همان‌گونه که در نمودار مشخص است، بیشترین سهم از پروژه‌های عمرانی بسیار کوچک در استان سیستان و بلوچستان، مربوط به «امور اقتصادی» است. همچنین «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» و «امور فرهنگ، تربیت‌بدنی و گردشگری» در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. در نمودار زیر نیز، سهم امور مختلف از ۲۹ پروژه عمرانی بسیار بزرگ استان (بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار)، نشان داده شده است:

نمودار ۲۰. توزیع پروژه‌های بسیار بزرگ (بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار) برحسب امور

مأخذ: همان.

نمودار فوق نشان می‌دهد بیشترین سهم از پروژه‌های بسیار بزرگ نیز به «امور اقتصادی» و «امور مسکن، عمران شهری و روستایی»، اختصاص یافته است. در جدول زیر، وضعیت پروژه‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان به صورت هم‌زمان برحسب اندازه پروژه و اولویت‌بندی ماتریس عمر - تخصیص، مورد بررسی قرار گرفته است:

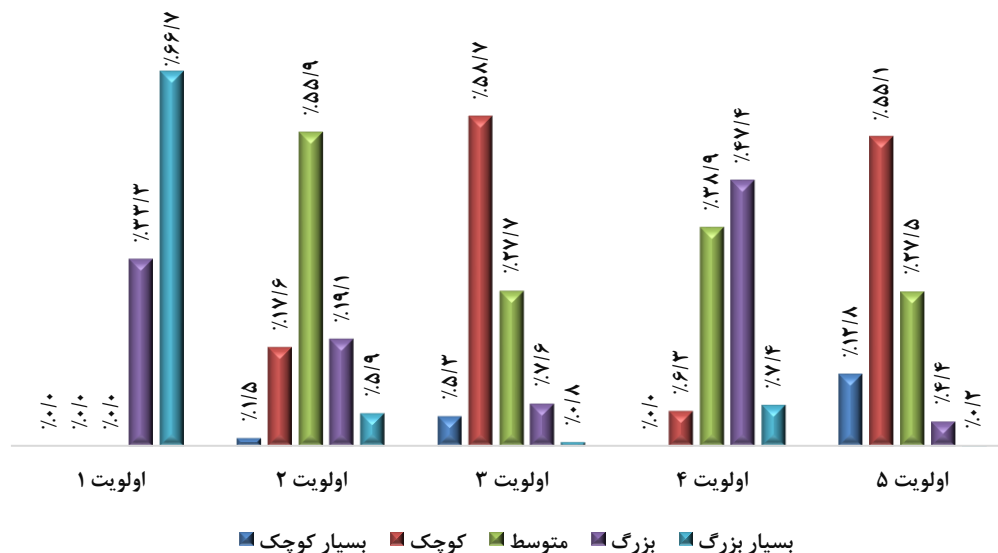
جدول ۱۲. تعداد پروژه‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان برحسب اندازه و اولویت

اندازه پروژه	اولویت ۱	اولویت ۲	اولویت ۳	اولویت ۴	اولویت ۵	جمع
بسیار کوچک	۰	۱	۱۴	۰	۵۷۷	۵۹۲
کوچک	۰	۱۲	۱۵۵	۶	۲۴۸۶	۲۶۵۹
متوسط	۰	۳۸	۷۳	۳۷	۱۲۴۲	۱۳۹۰
بزرگ	۴	۱۳	۲۰	۴۵	۱۹۹	۲۸۱
بسیار بزرگ	۸	۴	۲	۷	۸	۲۹
جمع	۱۲	۶۸	۲۶۴	۹۵	۴۵۱۲	۴۹۵۱

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

با استفاده از اطلاعات مندرج در جدول فوق، در نمودار زیر توزیع پروژه‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان، برحسب اندازه پروژه‌ها و اولویت‌بندی ماتریس عمر - تخصیص، نشان داده شده است:

نمودار ۲۱. توزیع پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان برحسب اندازه و اولویت

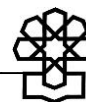

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، ۱۲ پروژه‌ای که به دلیل طول عمر زیاد و درصد تخصیص اندک، در اولویت اول تعیین تکلیف قرار گرفته‌اند، از نظر اندازه، در زمره پروژه‌های «بسیار بزرگ» و «بزرگ» قرار دارند؛ لذا اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها، بیش از ۵ میلیارد تومان است. پروژه‌های اولویت دوم، که ضمن دارا بودن عمر طولانی، از درصد تخصیص بالایی نیز برخوردارند و لذا، تصمیم درخصوص اتمام فوری آنها، محتمل‌تر است، عمدتاً در گروه پروژه‌های «متوسط»، «بزرگ» و «کوچک» قرار دارند. پروژه‌های اولویت سوم (عمر اندک و تخصیص بالا)، عمدتاً «کوچک» و «متوسط» هستند.

از سوی دیگر، بیش از ۸۶ درصد از پروژه‌های اولویت چهارم (طول عمر متوسط/زیاد و تخصیص اندک/متوسط) که طی سال‌های آتی، در صورت عدم پیشرفت قابل ملاحظه و افزایش طول عمر، قابلیت انتقال به ناحیه مربوط به پروژه‌های اولویت اول را دارا هستند، در زمره پروژه‌های «بزرگ» و «متوسط» قرار دارند و اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها بین ۱ تا ۵۰ میلیارد تومان است.

شایان ذکر است بیش از ۵۵ درصد از پروژه‌های اولویت پنجم (عمر اندک و تخصیص اندک/متوسط) که بیش از ۹۱ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان را دربرمی‌گیرند و عملیات اجرایی آنها طی یک دهه اخیر آغاز شده، از نظر اندازه، در زمره پروژه‌های «کوچک» قرار گرفته‌اند. همچنین اندازه ۲۷/۵ درصد دیگر این گروه از پروژه‌ها، «متوسط» و ۱۲/۸ درصد آنها «بسیار کوچک» بوده است. لذا سهمی کمتر از ۵ درصد از پروژه‌های عمرانی یاد شده، به پروژه‌های «بزرگ» (۴/۴ درصد) و «خیلی بزرگ» (۰/۲ درصد) اختصاص یافته است.

جمع‌بندی و پیشنهادها

بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان حاکی از آن است که در سال ۱۳۹۸، تعداد ۴۹۵۱ پروژه فعال در قالب ۴۸۹ طرح عمرانی وجود داشته که قدیمی‌ترین آنها از سال ۱۳۶۴ آغاز شده است. طرح‌های یاد شده در قالب ۱۰ امور، ۳۳ فصل و ۷۹ برنامه مختلف طبقه‌بندی شده‌اند. مجموع اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه‌های مذکور بالغ بر ۱۷۶ هزار میلیارد ریال است که در مجموع، ۳۰/۸ درصد اعتبارات یاد شده (بالغ بر ۵۴ هزار میلیارد ریال)، جهت اجرای پروژه‌ها، تخصیص داده شده است. متوسط عمر پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان در سال ۱۳۹۸، معادل ۳/۲ سال بوده است.

در بررسی موضوعی پروژه‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان، مشخص شد «امور اقتصادی» با ۳۵/۷ درصد سهم و «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» با ۲۴/۸ درصد، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌های استان را به خود اختصاص داده‌اند. «امور اقتصادی» با سهم ۶۰ درصدی از اعتبارات تخصیص‌یافته، از این منظر با اختلاف شدیدی نسبت به سایر امور، در رتبه نخست قرار دارد. «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» نیز با سهمی معادل ۲۱/۸ درصد، در رتبه دوم قرار گرفته است.

برمبنای فصول، فصل‌های «کشاورزی و منابع طبیعی»، «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری»، «حمل‌ونقل» و «آب و فاضلاب»، به ترتیب با ۱۶/۴، ۱۴/۵، ۱۲/۹ و ۱۰/۳ درصد، بیشترین سهم را از تعداد پروژه‌های استان به خود اختصاص داده‌اند. در این راستا، فصل‌های «کشاورزی و منابع طبیعی» و «حمل‌ونقل» ذیل «امور اقتصادی» طبقه‌بندی شده‌اند و فصل‌های «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری» و «آب و فاضلاب»، در زمره «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» قرار دارند.

از سوی دیگر فصول «انرژی»، «منابع آب»، «آب و فاضلاب» و «حمل‌ونقل» به ترتیب با اختصاص سهم ۲۱/۵، ۱۷/۵، ۱۶/۱ و ۱۳/۳ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته استان به خود، بیشترین سهم را از منابع اعتباری تخصیصی استان داشته‌اند. شایان ذکر است فصل «منابع آب» نیز در قالب «امور اقتصادی» قرار می‌گیرد.

همچنین از منظر برنامه‌ای، دو برنامه «توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای (فصل حمل‌ونقل - امور اقتصادی)» و «ارائه خدمات آب شهری و روستایی (فصل آب و فاضلاب - امور مسکن، عمران شهری و روستایی)»، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌ها و چهار برنامه «توسعه امور برق (فصل انرژی - امور اقتصادی)»، «توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای (فصل حمل‌ونقل - امور اقتصادی)»، «عرضه آب (فصل منابع آب - امور اقتصادی)» و «ارائه خدمات آب شهری و روستایی (فصل آب و فاضلاب - امور مسکن، عمران شهری و روستایی)»، بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص‌یافته را به خود اختصاص داده‌اند. شایان توجه است ۷۱ برنامه عمرانی استان سیستان و بلوچستان، علی‌رغم دربرگرفتن ۳۳۶۱ پروژه، معادل ۶۸ درصد کل پروژه‌های عمرانی استان، صرفاً ۲۸ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته استان، سهم داشته‌اند. در این زمینه، ۵۱ برنامه از ۷۱ برنامه یاد شده، هریک سهمی بسیار اندک و کمتر از ۰/۵ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته استان را جذب کرده‌اند.

نتایج حاصل از بررسی جغرافیایی پروژه‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان در سطح شهرستان‌های استان، حاکی از آن است که پروژه‌های «سطح استان»، علی‌رغم شامل شدن تنها ۱/۲ درصد از کل پروژه‌های استان، در حدود ۲۰ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته را جذب کرده‌اند که این موضوع به دلیل بزرگ بودن مقیاس پروژه‌های بین

شهرستانی استان سیستان و بلوچستان است. همچنین شهرستان «زاهدان» به‌عنوان مرکز استان، علی‌رغم برخورداری از سهم نسبتاً متعادل از تعداد پروژه‌های استان (۸ درصد)، در حدود ۱۵ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته را به‌خود اختصاص داده است. در این زمینه، ۶ شهرستان «مهرستان»، «هیرمند»، «نیمروز»، «هامون»، «میرجاوه» و «بمپور»، سهمی کمتر از ۲ درصد از اعتبارات تخصیص داده شده استان داشته‌اند.

بررسی شاخص درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سطح شهرستان‌های استان نشان می‌دهد شهرستان‌های «زابل»، «کنارک» و «زهک» که به‌ترتیب ۶۳/۴، ۵۶/۱ و ۵۱ درصد اعتبارات مورد نیاز پروژه‌های عمرانی خود را دریافت نموده‌اند، از این منظر از وضعیت مناسب‌تری برخوردارند. از سوی دیگر پروژه‌های «سطح استان» و پروژه‌های مربوط به شهرستان‌های «بمپور» و «زاهدان»، به‌ترتیب با نسبت تخصیص اعتبار ۱۸/۴، ۲۴/۸ و ۲۶/۲ درصد، بیش از ۷۰ درصد اعتبارات مورد نیاز خود را دریافت نکرده‌اند و از این منظر، شرایط بسیار نامطلوبی دارند.

پس از بررسی موضوعی و جغرافیایی پروژه‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان، مسئله طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها به‌صورت هم‌زمان مورد ارزیابی قرار گرفته است. این موضوع از آن جهت حائز اهمیت است که طولانی شدن عمر پروژه‌ها و عدم حصول دستاورد قابل اتکا علی‌رغم صرف زمان و منابع فراوان، به یکی از معضلات جدی طرح‌های عمرانی کشور مبدل شده است. لذا ایجاد مبنای مناسبی برای قضاوت و تصمیم‌گیری درخصوص نحوه برخورد با طرح‌های عمرانی استان، ضروری به‌نظر می‌رسد. به‌ویژه آنکه طولانی شدن اجرای برخی طرح‌های عمرانی، علاوه بر هدردهی منابع سرمایه‌ای کشور، اثراتی بر میزان برنامه‌پذیری فرایند توسعه اقتصادی کشور برجای خواهد گذاشت. به‌عبارت دیگر، طولانی شدن عمر پروژه‌های عمرانی یک استان به این معناست که بخشی از برنامه‌های عمران و توسعه استان، متمرکز بر موضوعاتی است که سال‌ها پیش برنامه‌ریزی شده‌اند. بنابراین نوعی وابستگی به مسیر طی شده در تخصیص منابع مالی مشاهده می‌شود و بخش قابل ملاحظه‌ای از منابع عمرانی استان، بدون توجه به اصول و مبانی آمایش سرزمین و نیازها و مقتضیات روز استان، صرف پروژه‌هایی می‌شود که مدت‌ها پیش، برنامه‌ریزی و آغاز شده‌اند. از این‌رو، پروژه‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان در قالب ماتریسی تحت عنوان عمر - درصد تخصیص مورد ارزیابی قرار گرفته و در پنج گروه، به شرح جدول زیر طبقه‌بندی شده‌اند:

جدول ۱۳. ارزیابی وضعیت پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان براساس ماتریس عمر - درصد تخصیص

اولویت	گروه	تعداد پروژه	پیشنهاد نحوه برخورد	توضیحات
۱	طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)	۱۲	<ul style="list-style-type: none"> نظارت و بررسی دقیق پروژه آسیب‌شناسی علل تأخیر تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح یا اتمام پروژه 	چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور نیست.
۲	طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	۶۸	<ul style="list-style-type: none"> نظارت و بررسی دقیق پروژه آسیب‌شناسی علل تأخیر اتمام یا اصلاح پروژه 	به دلیل تخصیص بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز پروژه، گزینه توقف چندان مطرح نیست.
۳	طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	۲۶۴	<ul style="list-style-type: none"> تخصیص اعتبار باقیمانده و اتمام پروژه 	از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند.
۴	طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)	۹۵	<ul style="list-style-type: none"> نظارت و بررسی دقیق پروژه آسیب‌شناسی علل تأخیر پروژه‌های قدیمی‌تر تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح یا اتمام پروژه 	شرایط بینابینی نسبت به دو اولویت نخست دارند، اما با توجه به شرایط متعادل‌تر آنها، در اولویت چهارم قرار گرفته‌اند.
۵	طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد)	۴۵۱۲	<ul style="list-style-type: none"> نظارت بر پروژه با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی 	هنوز انحراف جدی درخصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است.

مأخذ: نتایج تحقیق.

همچنین ارزیابی «اندازه» پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان سیستان و بلوچستان براساس کل اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از پروژه‌ها صورت پذیرفته است. براساس طبقه‌بندی شرح داده شده در متن گزارش، ۱۲ درصد پروژه‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان، در زمره پروژه‌های «بسیار کوچک» قرار می‌گیرند. اندازه ۵۳/۷ درصد پروژه‌ها «کوچک» و ۲۸/۱ درصد آنها، «متوسط» است و درنهایت، پروژه‌های «بزرگ» و «بسیار بزرگ»، به ترتیب ۵/۷ و ۰/۶ درصد از کل پروژه‌های استان را به خود اختصاص داده‌اند.

شایان ذکر است ۱۲ پروژه‌ای که براساس ماتریس عمر - درصد تخصیص، در اولویت اول تعیین تکلیف قرار گرفته‌اند (طول عمر زیاد و تخصیص اندک)، از نظر اندازه در زمره پروژه‌های «بسیار بزرگ» و «بزرگ» قرار دارند؛ لذا اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها، بیش از پنج میلیارد تومان است. پروژه‌های اولویت دوم (طول عمر زیاد و تخصیص بالا)، عمدتاً در گروه پروژه‌های «متوسط»، «بزرگ» و «کوچک» قرار دارند. پروژه‌های اولویت سوم (عمر اندک و تخصیص بالا) نیز عمدتاً «کوچک» و «متوسط» هستند. همچنین پروژه‌های اولویت چهارم (طول عمر متوسط/زیاد و تخصیص اندک/متوسط)، عمدتاً «بزرگ» و «متوسط» هستند و پروژه‌های اولویت پنجم (عمر اندک و تخصیص اندک/متوسط)، از نظر اندازه، عموماً در زمره پروژه‌های «کوچک» و «متوسط» قرار گرفته‌اند.

با توجه به آنکه پروژه‌هایی که عمر آنها کمتر از ۱۰ سال است، برحسب درصد تخصیص اعتبار، در اولویت سوم یا پنجم جای گرفته‌اند، می‌توان گفت بخش عمده پروژه‌های عمرانی استان که طی یک دهه اخیر بارگذاری شده‌اند، از نظر شاخص اندازه، «کوچک» یا «متوسط» هستند و اعتبار پیش‌بینی شده برای آنها بین ۱۰۰ میلیون تا ۵ میلیارد تومان است.

پیوست‌ها

پیوست ۱

براساس مستندات ارائه شده توسط معاونت امور استان‌های سازمان برنامه و بودجه، منابع اعتباری استانی می‌تواند از سرفصل‌های زیر تأمین شود:

- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی
- مجموع ۳ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی
- مصوبات خاص استان‌ها
- اعتبارات ۲۷ درصد ارزش افزوده
- اعتبارات موضوع ماده (۲۳) قانون نحوه رسیدگی به تخلفات و اخذ جرائم رانندگی
- حوادث غیرمترقبه ماده (۱۰) قانون تنظیم
- اعتبارات قانون استفاده متوازن در جدول (۹) توازن ملی ابلاغی به استان‌ها
- اعتبار موضوع بازپرداخت فروش اموال منقول و غیرمنقول دولتی
- اعتبار تعهدات سفرهای رهبر انقلاب اسلامی
- اعتبار تعهدات سفرهای ریاست جمهوری
- اعتبار موضوع ارتقای درآمدهای استانی
- اعتبار متمرکز درآمد - هزینه دستگاه‌های اجرایی
- اعتبارات موضوع ماده (۶۳) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت
- هزینه‌های پیش‌بینی نشده سرمایه‌ای
- کمک به هزینه‌های اجتناب‌ناپذیر و ضروری
- کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی
- کمک بلاعوض، یارانه سود و کارمزد وجوه اداره شده، تحقیقات، آموزش و نظارت بر اجرای طرح‌های تولیدی و خدماتی آموزش عالی غیرانتفاعی
- کمک به توسعه زیربنای روستایی، تکمیل مجتمع‌های آبرسانی و زیرساخت‌های نواحی صنعتی و کمک‌های فنی و اعتباری به توسعه اشتغال روستایی
- کمک به اجرای طرح‌های مشارکت با بخش خصوصی
- اعتبارات موضوع واگذاری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام، تکمیل شده و آماده بهره‌برداری دولت
- ایجاد زیرساخت‌های توسعه پایدار شرق و غرب کشور
- اعتبارات موضوع طرح‌های بیمارستان‌های کشور
- پرداخت مطالبات مشاوران و پیمانکاران طرح‌های سدها و شبکه‌های آبیاری و زهکشی متوقف شده در حوزه دریاچه ارومیه

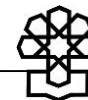
- تسویه بدهی‌های قطعی دولت به اشخاص حقیقی و حقوقی تعاونی و خصوصی و نهادهای غیردولتی از طریق تهاتر بدهی اشخاص یاد شده به بانک‌ها
- تسویه بدهی‌های قطعی شده دولت به اشخاص حقیقی و حقوقی تعاونی و خصوصی
- تعهدات پرداخت نشده بودجه مصوب سال‌های قبل، موضوع مواد (۶۳) و (۶۴) قانون محاسبات عمومی کشور
- اعتبارات موضوع فروش سهام، سهم‌الشرکه، اموال، دارایی‌ها و حقوق مالی و نیروگاه‌های متعلق به دولت و مؤسسات و شرکت‌های دولتی وابسته و تابعه اوراق مشارکت
- منابع داخلی شرکت‌های دولتی
- منابع داخلی شهرداری‌ها
- تسهیلات وام خارجی
- تسهیلات وام داخلی
- خودیاری

پیوست ۲

جدول خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان سیستان و بلوچستان بر حسب برنامه

(میلیون ریال / درصد)

کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۳۰۱۰۱۵۰۰۰	برنامه توسعه امور برق	۶.۸۸۱.۵۶۹	۸.۶۶۵.۷۱۸	۴.۸۱۸.۱۳۹	۱۱.۶۹۹.۷۰۸	۵۶.۳۶۰.۲۴۴	۷۱.۹۰۷.۵۳۱	۱۶/۳
۱۳۰۳۰۱۶۰۰۰	برنامه توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای	۵.۰۰۳.۵۵۱	۳.۷۷۵.۹۵۷	۲.۰۹۹.۴۳۲	۷.۱۰۲.۹۸۳	۹.۵۹۸.۹۵۱	۱۸.۳۷۸.۴۵۹	۳۸/۶
۱۳۰۷۰۰۲۰۰۰	برنامه عرضه آب	۵.۹۸۲.۰۷۶	۹۶۴.۲۸۰	۵۳۶.۱۴۰	۶.۵۱۸.۲۱۶	۴.۶۳۴.۶۲۱	۱۱.۵۸۰.۹۷۷	۵۶/۳
۱۵۰۳۰۰۳۰۰۰	برنامه ارائه خدمات آب شهری و روستایی	۴.۴۷۵.۶۴۲	۳.۰۸۷.۹۶۷	۱.۷۱۶.۹۱۰	۶.۱۹۲.۵۵۲	۱۶.۶۵۷.۵۹۹	۲۴.۲۲۱.۲۰۸	۲۵/۶
۱۵۰۳۰۰۲۰۰۰	برنامه توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب	۲.۰۳۰.۶۵۳	۹۱۸.۱۰۲	۵۱۰.۴۶۵	۲.۵۴۱.۱۱۸	۱.۵۳۸.۱۷۶	۴.۴۸۶.۹۳۱	۵۶/۶
۱۳۰۷۰۰۳۰۰۰	برنامه تأمین آب	۱.۴۱۲.۸۷۰	۸۴۴.۹۷۰	۴۶۹.۸۰۳	۱.۸۸۲.۶۷۳	۱.۱۲۹.۷۷۲	۳.۳۸۷.۶۱۲	۵۵/۶
۱۷۰۲۰۰۴۰۰۰	برنامه گسترش ورزش همگانی	۸۴۲.۳۹۴	۱.۶۴۷.۰۶۸	۹۱۵.۷۷۰	۱.۷۵۸.۱۶۴	۱.۴۴۸.۰۵۹	۳.۹۳۷.۵۲۱	۴۴/۷
۱۳۰۶۰۰۸۰۰۰	برنامه افزایش تولید آبزیان پرورشی	۶۲۴.۶۲۹	۱.۱۱۳.۱۴۲	۶۱۸.۹۰۷	۱.۲۴۳.۵۳۶	۱.۰۱۰.۰۰۹	۲.۷۴۷.۷۸۰	۴۵/۳
۱۰۰۲۰۰۵۴۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۶۲۴.۱۱۷	۶۵۹.۴۰۳	۳۶۶.۶۲۸	۹۹۰.۷۴۵	۹۸۴.۰۸۰	۲.۲۶۷.۶۰۰	۴۳/۷
۱۵۰۲۰۰۱۰۰۰	برنامه ارائه خدمات شهری و روستایی	۹۰.۱۱۶	۱.۵۸۱.۱۵۴	۸۷۹.۱۲۲	۹۶۹.۲۳۸	۳۶.۹۷۳	۱.۷۰۸.۲۴۳	۵۶/۷
۱۶۰۲۰۰۱۰۰۰	برنامه ارائه خدمات درمانی	۷۰۰.۰۰۰	۳۱۱.۰۵۶	۱۷۲.۹۴۷	۸۷۲.۹۴۷	۱۴.۹۶۱	۱.۰۲۶.۰۱۷	۸۵/۱
۱۸۰۱۰۰۱۰۰۰	برنامه آموزش ابتدایی	۵۱۰.۱۲۳	۶۴۸.۱۲۹	۳۶۰.۳۶۰	۸۷۰.۴۸۳	۶۸۱.۵۹۵	۱.۸۳۹.۸۴۷	۴۷/۳
۱۵۰۲۰۰۴۰۰۰	برنامه حمل‌ونقل شهری و روستایی	۳۴۱.۰۰۰	۸۶۰.۳۶۳	۴۷۸.۳۶۲	۸۱۹.۳۶۱	۴۹.۱۱۶	۱.۲۵۰.۴۷۹	۶۵/۵
۱۳۰۷۰۰۶۰۰۰	برنامه بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب	۶۳۴.۵۷۱	۱۹۵.۴۱۵	۱۰۸.۶۵۱	۷۴۳.۲۲۲	۷۳۲.۲۸۶	۱.۵۶۲.۲۷۲	۴۷/۶
۱۳۰۴۰۱۱۰۰۰	برنامه ایجاد و توسعه صنایع، معادن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی	۳۱۴.۰۶۶	۵۴۶.۷۶۶	۳۰۴.۰۰۲	۶۱۸.۰۶۸	۶۸۷.۸۳۲	۱.۵۴۸.۶۶۴	۳۹/۹
۱۵۰۲۰۰۲۰۰۰	برنامه سامان‌دهی نواحی خاص	۲۳۰.۰۰۰	۶۸۸.۰۰۰	۳۸۲.۵۲۸	۶۱۲.۵۲۸	۰	۹۱۸.۰۰۰	۶۶/۷
۱۸۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه آموزش غیررسمی فن‌وحرفه‌ای و مهارتی	۱۲.۶۳۶	۱.۰۶۸.۳۸۴	۵۹۴.۰۲۲	۶۰۶.۶۵۸	۸۷.۶۹۴	۱.۱۶۸.۷۱۴	۵۱/۹
۱۷۰۳۰۲۲۰۰۰	برنامه حمایت از فعالیت‌های فرهنگی، هنری، دینی استان‌ها	۳۸۸.۱۱۸	۳۸۴.۸۹۱	۲۱۳.۹۹۹	۶۰۲.۱۱۷	۱۸۳.۷۲۶	۹۵۶.۷۳۵	۶۲/۹
۱۵۰۲۰۱۲۰۰۰	برنامه سامان‌دهی کالبدی شهری و روستایی	۳۴۶.۳۸۹	۳۹۲.۰۴۶	۲۱۷.۹۷۸	۵۶۴.۳۶۶	۱.۳۰۱.۸۴۳	۲.۰۴۰.۲۷۸	۲۷/۷
۱۷۰۶۰۰۲۰۰۰	برنامه توسعه گردشگری داخلی	۲۸۷.۵۶۸	۴۰۸.۸۴۹	۲۲۷.۳۲۰	۵۱۴.۸۸۹	۲۹۷.۷۲۲	۹۹۴.۱۳۹	۵۱/۸

کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۳۰۵۰۲۴۰۰۰	برنامه تنظیم بازار داخلی	۲۶۲.۷۲۷	۲۹۹.۲۳۳	۱۶۶.۳۷۴	۴۲۹.۱۰۰	۴۵۵.۳۰۲	۱.۰۱۷.۲۶۲	۴۲/۲
۱۷۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه ورزش و سلامت دانش‌آموزان	۲۴۳.۷۱۴	۲۶۵.۶۸۸	۱۴۷.۷۲۳	۳۹۱.۴۳۷	۷۸.۱۶۳	۵۸۷.۵۶۵	۶۶/۶
۱۳۰۷۰۰۵۰۰۰	برنامه مهندسی رودخانه‌ها و سواحل	۲۴۹.۷۹۳	۲۱۸.۱۴۵	۱۲۱.۲۸۹	۳۷۱.۰۸۱	۶۲۴.۷۲۵	۱.۰۹۲.۶۶۳	۳۴/۰
۱۳۰۶۰۰۹۰۰۰	برنامه افزایش محصولات باغی	۲۴۳.۱۲۱	۲۰۰.۱۹۶	۱۱۱.۳۰۹	۳۵۴.۴۳۰	۳۷۰.۸۲۰	۸۱۴.۱۳۶	۴۳/۵
۱۳۰۶۰۱۰۰۰۰	برنامه افزایش تولید محصولات دام و طیور	۲۶۲.۸۵۹	۱۳۱.۸۰۰	۷۳.۲۸۱	۳۳۶.۱۴۰	۹۷۹.۲۰۳	۱.۳۷۳.۸۶۲	۲۴/۵
۱۶۰۱۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات بهداشت روستایی	۱۲۳.۴۷۱	۳۵۹.۰۹۶	۱۹۹.۶۵۷	۳۲۳.۱۲۹	۳۵۳.۴۰۰	۸۳۵.۹۶۷	۳۸/۷
۱۶۰۱۰۰۳۰۰۰	برنامه ارائه خدمات بهداشت شهری	۲۲۹.۸۴۳	۱۴۷.۴۷۲	۸۱.۹۹۴	۳۱۱.۸۳۸	۲۹۴.۷۶۱	۶۷۲.۰۷۶	۴۶/۴
۱۳۰۶۰۱۲۰۰۰	برنامه بهبود بهره‌وری آب در عرصه کشاورزی	۹۹.۱۱۷	۳۴۹.۵۶۴	۱۹۴.۳۵۸	۲۹۳.۴۷۵	۸۸۰.۰۲۷	۱.۳۲۸.۷۰۸	۲۲/۱
۱۸۰۱۰۰۶۰۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه نظری	۱۸۶.۸۳۴	۱۴۲.۱۷۴	۷۹.۰۴۹	۲۶۵.۸۸۳	۱۴۵.۳۷۱	۴۷۴.۳۷۹	۵۶/۰
۱۴۰۴۰۰۱۰۰۰	برنامه حفاظت و بهره‌برداری پایدار از زیست‌بوم‌های آبی	۱۹۰.۹۲۰	۱۰۶.۱۰۰	۵۸.۹۹۲	۲۴۹.۹۱۲	۴۱۰.۱۴۰	۷۰۷.۱۶۰	۳۵/۳
۱۳۰۶۰۰۱۰۰۰	برنامه آبخیزداری و حفاظت خاک	۱۰۹.۵۷۷	۲۳۸.۲۶۴	۱۳۲.۴۷۵	۲۴۲.۰۵۲	۴۳۲.۲۶۴	۷۸۰.۱۰۵	۳۱/۰
۱۸۰۲۰۰۱۰۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه فنی‌وحرفه‌ای	۱۵۲.۴۰۲	۱۱۰.۰۴۴	۶۱.۱۸۴	۲۱۳.۵۸۶	۱۸۵.۰۹۴	۴۴۷.۵۴۰	۴۷/۷
۱۳۰۶۰۳۳۰۰۰	برنامه تثبیت شن‌های روان و مقابله با بیابان‌زایی	۱۴۵.۱۵۴	۱۰۳.۸۶۵	۵۷.۷۴۹	۲۰۲.۹۰۳	۸۵۸.۹۷۰	۱.۱۰۷.۹۸۹	۱۸/۳
۱۷۰۳۰۳۱۰۰۰	برنامه سامان‌دهی امور جوانان	۶۶.۹۶۶	۱۸۰.۹۳۵	۱۰۰.۶۰۰	۱۶۷.۵۶۶	۳۵.۵۰۰	۲۸۳.۴۰۱	۵۹/۱
۱۷۰۱۰۱۴۰۰۰	برنامه حمایت از حوزه‌های علمیه و مدارس علوم دینی	۸۹.۰۶۶	۱۳۹.۶۹۲	۷۷.۶۶۹	۱۶۶.۷۳۵	۳۳۰.۴۶۹	۵۵۹.۲۲۷	۲۹/۸
۱۸۰۱۰۰۵۰۰۰	برنامه آموزش دوره اول متوسطه	۹۲.۴۲۵	۱۱۵.۱۵۵	۶۴.۰۲۶	۱۵۶.۴۵۱	۲۶۴.۲۲۲	۴۷۱.۸۰۲	۳۳/۲
۱۵۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه سامان‌دهی عشایر	۷۷.۷۷۹	۱۳۶.۲۱۹	۷۵.۷۳۸	۱۵۳.۵۱۷	۲۸۰.۴۸۰	۴۹۴.۴۷۸	۳۱/۰
۱۶۰۲۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات فوریت‌های پزشکی پیش‌بیمارستانی	۲۷.۹۱۹	۲۲۰.۸۹۴	۱۲۲.۸۱۷	۱۵۰.۷۳۶	۲۵۷.۰۸۰	۵۰۵.۸۹۳	۲۹/۸
۱۲۰۱۰۰۵۰۰۰	برنامه اقدامات تأمینی و مدیریت بحران	۱۱۶.۸۱۲	۴۱.۴۰۹	۲۳.۰۲۳	۱۳۹.۸۳۶	۱۱۴.۸۶۴	۲۷۳.۰۸۶	۵۱/۲
۱۷۰۱۰۳۱۰۰۰	برنامه اطلاع‌رسانی و تبلیغات دینی رسانه‌ای	۷۵.۰۶۳	۱۰۰.۹۱۷	۵۶.۱۱۰	۱۳۱.۱۷۳	۳۱.۴۷۷	۲۰۷.۴۵۷	۶۳/۲
۱۳۰۶۰۱۵۰۰۰	برنامه بررسی، کنترل و پایش بیماری‌های واگیر و قرنطینه‌ای دام، طیور و آبزیان	۷۸.۴۵۵	۶۱.۹۸۳	۳۴.۴۶۳	۱۱۲.۹۱۸	۱۶۱.۷۰۹	۳۰۲.۱۴۷	۳۷/۴
۱۳۰۳۰۰۱۰۰۰	برنامه ارائه خدمات هواشناسی و اقلیم‌شناسی	۷۵.۴۱۳	۶۳.۸۶۰	۳۵.۵۰۶	۱۱۰.۹۲۰	۱۲۰.۸۶۳	۲۶۰.۱۳۶	۴۲/۶
۱۷۰۷۰۰۲۰۰۰	برنامه طراحی و ترویج صنایع دستی	۳۴.۱۷۹	۱۲۹.۴۵۰	۷۱.۹۷۴	۱۰۶.۱۵۳	۵۶.۹۰۴	۲۲۰.۵۳۳	۴۸/۱
۱۳۰۶۰۱۱۰۰۰	برنامه افزایش محصولات زراعی	۱۹۰.۲۵	۱۵۰.۴۵۰	۸۳.۶۵۰	۱۰۲.۶۷۵	۱۸۴.۲۸۹	۳۵۳.۷۶۴	۲۹/۰
۱۹۰۳۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات اجتماعی، فرهنگی و ورزشی به ایثارگران	۸۷.۰۲۲	۲۷.۸۰۰	۱۵.۴۵۷	۱۰۲.۴۷۹	۴۰.۸۶۸	۱۵۵.۶۹۰	۶۵/۸

کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۳۰۶۰۳۱۰۰۰	برنامه کنترل و مبارزه با آفات و بیماری‌های گیاهی و علف‌های هرز	۳۴.۶۷۱	۹۹.۵۰۰	۵۵.۳۲۲	۸۹.۹۹۳	۱۴۲.۳۱۲	۲۷۶.۴۸۳	۳۲/۵
۱۹۰۱۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات امداد و نجات به آسیب‌دیدگان حوادث و سوانح	۵۵.۰۸۸	۶۱.۷۶۲	۳۴.۳۴۰	۸۹.۴۲۷	۹۱.۵۸۶	۲۰۸.۴۳۶	۴۲/۹
۱۳۰۶۰۰۴۰۰۰	برنامه ترویج و توانمندسازی جوامع محلی و بهره‌برداران	۴۵.۰۶۷	۵۶.۷۰۰	۳۱.۵۲۵	۷۶.۵۹۲	۱۲۸.۱۹۶	۲۲۹.۹۶۳	۳۳/۳
۱۱۰۱۰۲۵۰۰۰	برنامه کمک به پایگاه‌ها و حوزه‌های مقاومت	۳۶.۸۵۰	۶۶.۰۱۱	۳۶.۷۰۲	۷۳.۵۵۲	۲۶۷.۴۵۳	۳۷۰.۳۱۴	۱۹/۹
۱۸۰۵۰۱۲۰۰۰	برنامه توسعه فن‌آفرینی	۲۶.۰۰۹	۶۸.۰۹۰	۳۷.۸۵۸	۶۳.۸۶۷	۳.۷۰۰	۹۷.۷۹۹	۶۵/۳
۱۷۰۲۰۰۱۰۰۰	برنامه گسترش ورزش بانوان	۴۳.۷۰۸	۳۲.۷۱۷	۱۸.۱۹۱	۶۱.۸۹۹	۱۴.۶۰۰	۹۱.۰۲۵	۶۸/۰
۱۱۰۲۰۱۲۰۰۰	برنامه حفظ نظم و امنیت داخل و خارج شهرها	۰	۹۹.۶۱۵	۵۵.۳۸۶	۵۵.۳۸۶	۰	۹۹.۶۱۵	۵۵/۶
۱۸۰۱۰۱۵۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۲۴.۷۷۱	۵۲.۳۰۰	۲۹.۰۷۹	۵۳.۸۴۹	۲۱.۵۳۳	۹۸.۶۰۴	۵۴/۶
۱۷۰۴۰۰۲۰۰۰	برنامه تأمین، حفاظت، مرمت و معرفی میراث غیرمنقول فرهنگی	۳۵.۰۷۴	۳۲.۶۳۱	۱۸.۱۴۳	۵۳.۲۱۷	۷۶.۰۵۳	۱۴۳.۷۵۸	۳۷/۰
۱۴۰۴۰۰۲۰۰۰	برنامه حفاظت، احیا و بهسازی زیست‌بوم‌های خشکی	۳۵.۲۰۴	۲۴.۰۲۵	۱۳.۳۵۸	۴۸.۵۶۲	۱۱۴.۰۰۳	۱۷۳.۲۳۲	۲۸/۰
۱۳۰۶۰۰۲۰۰۰	برنامه احیا، توسعه و بهره‌برداری اصولی از جنگل‌های کشور	۲۹.۰۷۲	۳۵.۰۰۰	۱۹.۴۶۰	۴۸.۵۳۲	۱۳۸.۱۲۸	۲۰۲.۲۰۰	۲۴/۰
۱۸۰۱۰۰۲۰۰۰	برنامه آموزش استثنایی	۲۵.۱۷۷	۲۳.۰۰۰	۱۲.۷۸۸	۳۷.۹۶۵	۲۹.۸۱۶	۷۷.۹۹۳	۴۸/۷
۱۷۰۳۰۳۴۰۰۰	برنامه گسترش و بهسازی کتابخانه‌های عمومی	۷.۰۷۳	۵۳.۷۵۶	۲۹.۸۸۸	۳۶.۹۶۱	۹۵.۱۷۰	۱۵۵.۹۹۹	۲۳/۷
۱۸۰۳۰۲۵۰۰۰	برنامه فضاهای آموزشی و کمک‌آموزشی	۲۵.۳۵۸	۹.۳۳۱	۵.۱۸۸	۳۰.۵۴۶	۰	۳۴.۶۸۹	۸۸/۱
۱۲۰۱۰۰۴۰۰۰	برنامه اظهار نظر پزشکی قانونی	۲۰.۸۰۵	۱۰.۵۰۰	۵.۸۳۸	۲۶.۶۴۳	۹.۴۹۵	۴۰.۸۰۰	۶۵/۳
۱۱۰۲۰۰۴۰۰۰	برنامه کنترل و تأمین امنیت مرزها	۰	۴۳.۷۱۰	۲۴.۳۰۳	۲۴.۳۰۳	۰	۴۳.۷۱۰	۵۵/۶
۱۰۰۲۰۰۶۰۰۰	برنامه ارائه خدمات نقشه‌برداری و اطلاعات مکانی	۱۵.۳۵۰	۱۳.۱۵۸	۷.۳۱۶	۲۲.۶۶۶	۳۳.۸۴۲	۶۲.۳۵۰	۳۶/۴
۱۵۰۴۰۰۱۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۱۵.۰۰۰	۱۲.۰۰۰	۶.۶۷۲	۲۱.۶۷۲	۰	۲۷.۰۰۰	۸۰/۳
۱۰۰۴۰۰۲۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۱۳.۴۳۵	۹.۰۰۰	۵.۰۰۴	۱۸.۴۳۹	۵۰.۹	۲۲.۹۴۴	۸۰/۴
۱۳۰۶۰۰۳۰۰۰	برنامه احیا، توسعه و بهره‌برداری اصولی از مراتع کشور	۹.۸۲۸	۱۲.۰۰۰	۶.۶۷۲	۱۶.۵۰۰	۷۹.۱۷۲	۱۰۱.۰۰۰	۱۶/۳
۱۶۰۲۰۰۶۰۰۰	برنامه ارتقای سلامت خون و فراورده‌های خونی	۱۰.۶۳۲	۱۰.۵۲۱	۵.۸۵۰	۱۶.۴۸۲	۵۴.۵۳۴	۷۵.۶۸۷	۲۱/۸
۱۸۰۲۰۰۲۰۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه کار و دانش	۵.۱۵۸	۱۵.۴۸۲	۸.۶۰۸	۱۳.۷۶۶	۳۱.۶۵۴	۵۲.۲۹۳	۲۶/۳

کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۹۰۳۰۱۹۰۰۰	برنامه حمایت از خانواده و زنان سرپرست خانوار	۸.۴۰۸	۸.۹۳۶	۴.۹۶۸	۱۳.۳۷۶	۴۶.۸۳۵	۶۴.۱۷۹	۲۰/۸
۱۷۰۵۰۱۹۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	.	۲۳.۰۰۰	۱۲.۷۸۸	۱۲.۷۸۸	۴۰.۸۶۰	۶۳.۸۶۰	۲۰/۰
۱۷۰۱۰۱۰۰۰۰	برنامه حفظ و ارتقای فعالیت‌های فرهنگی - دینی مساجد	۲.۸۷۰	۵.۰۰۰	۲.۷۸۰	۵.۶۵۰	.	۷.۸۷۰	۷۱/۸
۱۰۰۲۰۵۷۰۰۰	برنامه توسعه دولت الکترونیک	.	۱۰.۰۰۰	۵.۵۶۰	۵.۵۶۰	.	۱۰.۰۰۰	۵۵/۶
۱۷۰۵۰۰۷۰۰۰	برنامه توسعه رسانه‌های شنیداری و دیداری	۱.۶۰۰	۴.۰۰۰	۲.۲۲۴	۳.۸۲۴	۸.۴۰۰	۱۴.۰۰۰	۲۷/۳
۱۳۰۴۰۱۲۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۱.۵۴۹	۳.۰۰۰	۱.۶۶۸	۳.۲۱۷	۸.۵۴۱	۱۳.۰۹۰	۲۴/۶
۱۳۱۰۰۰۴۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۱.۶۰۰	۱.۸۰۰	۱.۰۰۱	۲.۶۰۱	.	۳.۴۰۰	۷۶/۵
۱۷۰۴۰۰۱۰۰۰	برنامه اکتشاف باستان‌شناختی و تاریخی	۱.۵۷۲	۱.۴۳۹	۸۰۰	۲.۳۷۲	۱۰.۷۸۰	۱۳.۷۹۱	۱۷/۲
۱۹۰۴۰۰۳۰۰۰	برنامه ارائه خدمات توانبخشی به نیازمندان	۶۸۸	۲.۵۳۶	۱.۴۱۰	۲.۰۹۸	۳.۳۳۶	۶.۵۶۰	۳۲/۰
۱۹۰۳۰۰۵۰۰۰	برنامه تأمین مسکن ایثارگران	.	۳.۲۸۵	۱.۸۲۶	۱.۸۲۶	۱۶.۵۰۴	۱۹.۷۸۹	۹/۲
۱۴۰۳۰۰۱۰۰۰	برنامه پیش و مدیریت آلاینده‌ها	۱.۱۳۵	۱.۰۰۰	۵۵۶	۱.۶۹۱	۵.۶۶۵	۷.۸۰۰	۲۱/۷
۱۷۰۳۰۴۱۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۲۳۴	۳۰۰	۱۶۷	۴۰۱	۲.۶۹۷	۳.۲۳۱	۱۲/۴
کل استان		۳۵.۶۰۴.۷۲۹	۳۳.۷۰۷.۱۷۰	۱۸.۷۴۱.۱۸۷	۵۴.۳۴۵.۹۱۵	۱۰۶.۸۵۷.۵۹۶	۱۷۶.۱۶۹.۴۹۵	۳۰/۸

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

* براساس خلاصه گزارش تفریغ بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور منتشره توسط دیوان محاسبات کشور، ضریب تخصیص اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۸ معادل ۵۵/۶ درصد بوده است. بنابراین میزان تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سال یاد شده براساس این ضریب برآورد شده است.

منابع و مأخذ

۱. قوانین بودجه سنواتی کل کشور.
۲. مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.
۳. فصیحی، حمید. «آسیب‌شناسی امور ناظر بر طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و ارائه راهبردهای سامان‌دهی»، مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری، ۱۴۰۰.